

SZÉCHENYI ISTVÁN
EGYETEM
GYŐR

Rezgőmozgások

Horváth András
SZE, Fizika és Kémia Tsz.

2006. szeptember 29.

Magyarország célba ér

Készült a HEFOP 3.3.1-P.-2004-09-0102/1.0 pályázat támogatásával

Bevezetés

- Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Bevezetés

Bevezetés

• Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Bevezetés

Rezgőmozgásnak nevezünk egy mozgást, ha van a térnek egy olyan pontja, amihez a mozgást végző test többször (esetleg végtelen sokszor) visszatér. ($\rightarrow$ inga, $\rightarrow$ bonyolult rezgés)

Bevezetés

• Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Bevezetés

Rezgőmozgásnak nevezünk egy mozgást, ha van a térnek egy olyan pontja, amihez a mozgást végző test többször (esetleg végtelen sokszor) visszatér. ($\rightarrow$ inga, $\rightarrow$ bonyolult rezgés)

Először a **pontszerű testek egyenes menti rezgését** tárgyaljuk. Ekkor a mozgás egy $x(t)$ függvényvel jellemezhető.

Bevezetés

• Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Bevezetés

Rezgőmozgásnak nevezünk egy mozgást, ha van a térnek egy olyan pontja, amihez a mozgást végző test többször (esetleg végtelen sokszor) visszatér. ($\rightarrow$ inga, $\rightarrow$ bonyolult rezgés)

Először a **pontszerű testek egyenes menti rezgését** tárgyaljuk.

Ekkor a mozgás egy $x(t)$ függvényvel jellemezhető.

Ha van olyan x_0 , melyre $x(t) = x_0$ -nak sok megoldása van t -re, akkor rezgőmozgásról beszélhetünk.

Bevezetés

• Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Bevezetés

Rezgőmozgásnak nevezünk egy mozgást, ha van a térnek egy olyan pontja, amihez a mozgást végző test többször (esetleg végtelen sokszor) visszatér. ($\rightarrow$ inga, $\rightarrow$ bonyolult rezgés)

Először a **pontszerű testek egyenes menti rezgését** tárgyaljuk.

Ekkor a mozgás egy $x(t)$ függvénnyel jellemezhető.

Ha van olyan x_0 , melyre $x(t) = x_0$ -nak sok megoldása van t -re, akkor rezgőmozgásról beszélhetünk.

Ha $x(t)$ periodikus, akkor periodikus rezgőmozgásról beszélünk. (Vigyázat! Nem minden rezgőmozgás periodikus.)

Bevezetés

Rezgések kialakulása

- Rezgések kialakulása
- szemléltetés: stabil egyensúly
- szemléltetés: instabil egyensúly
- összefoglalás

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

Rezgések kialakulása

Bevezetés

Rezgések kialakulása

● **Rezgések kialakulása**

- szemléltetés: stabil egyensúly
- szemléltetés: instabil egyensúly
- összefoglalás

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

Rezgések kialakulása

Rezgések kialakulásának leggyakoribb módja a következő:

Létezik egy olyan pont, ahol a test egyensúlyban van.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

● Rezgések kialakulása

- szemléltetés: stabil egyensúly
- szemléltetés: instabil egyensúly
- összefoglalás

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

Rezgések kialakulása

Rezgések kialakulásának leggyakoribb módja a következő:

Létezik egy olyan pont, ahol a test egyensúlyban van.

Ha innét kissé kitérítjük a testet, és ekkor az egyensúlyi hely felé ható erő ébred, akkor a test visszatér az egyensúlyi pontba, és szinte mindig túl is lendül rajta.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

● Rezgések kialakulása

- szemléltetés: stabil egyensúly
- szemléltetés: instabil egyensúly
- összefoglalás

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

Rezgések kialakulása

Rezgések kialakulásának leggyakoribb módja a következő:

Létezik egy olyan pont, ahol a test egyensúlyban van.

Ha innét kissé kitérítjük a testet, és ekkor az egyensúlyi hely felé ható erő ébred, akkor a test visszatér az egyensúlyi pontba, és szinte mindig túl is lendül rajta.

A másik oldalon ugyanez ismétlődik, a testre ugyancsak az egyensúlyi pont felé ható erő kezd hatni, visszatér oda, ... így előáll egy $\rightarrow$ rezgés.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

● Rezgések kialakulása

- szemléltetés: stabil egyensúly
- szemléltetés: instabil egyensúly
- összefoglalás

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

Rezgések kialakulása

Rezgések kialakulásának leggyakoribb módja a következő:

Létezik egy olyan pont, ahol a test egyensúlyban van.

Ha innét kissé kitérítjük a testet, és ekkor az egyensúlyi hely felé ható erő ébred, akkor a test visszatér az egyensúlyi pontba, és szinte mindig túl is lendül rajta.

A másik oldalon ugyanez ismétlődik, a testre ugyancsak az egyensúlyi pont felé ható erő kezd hatni, visszatér oda, ... így előáll egy $\rightarrow$ rezgés.

Matematikailag:

Egyensúlyi pont: $F(x_0) = 0$

Visszatérítés jobbról: $F(x) < 0$, ha $x > x_0$ és $x - x_0 < \delta$

Visszatérítés balról: $F(x) > 0$, ha $x < x_0$ és $x_0 - x < \delta$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

- Rezgések kialakulása
- szemléltetés: stabil egyensúly
- szemléltetés: instabil egyensúly
- összefoglalás

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

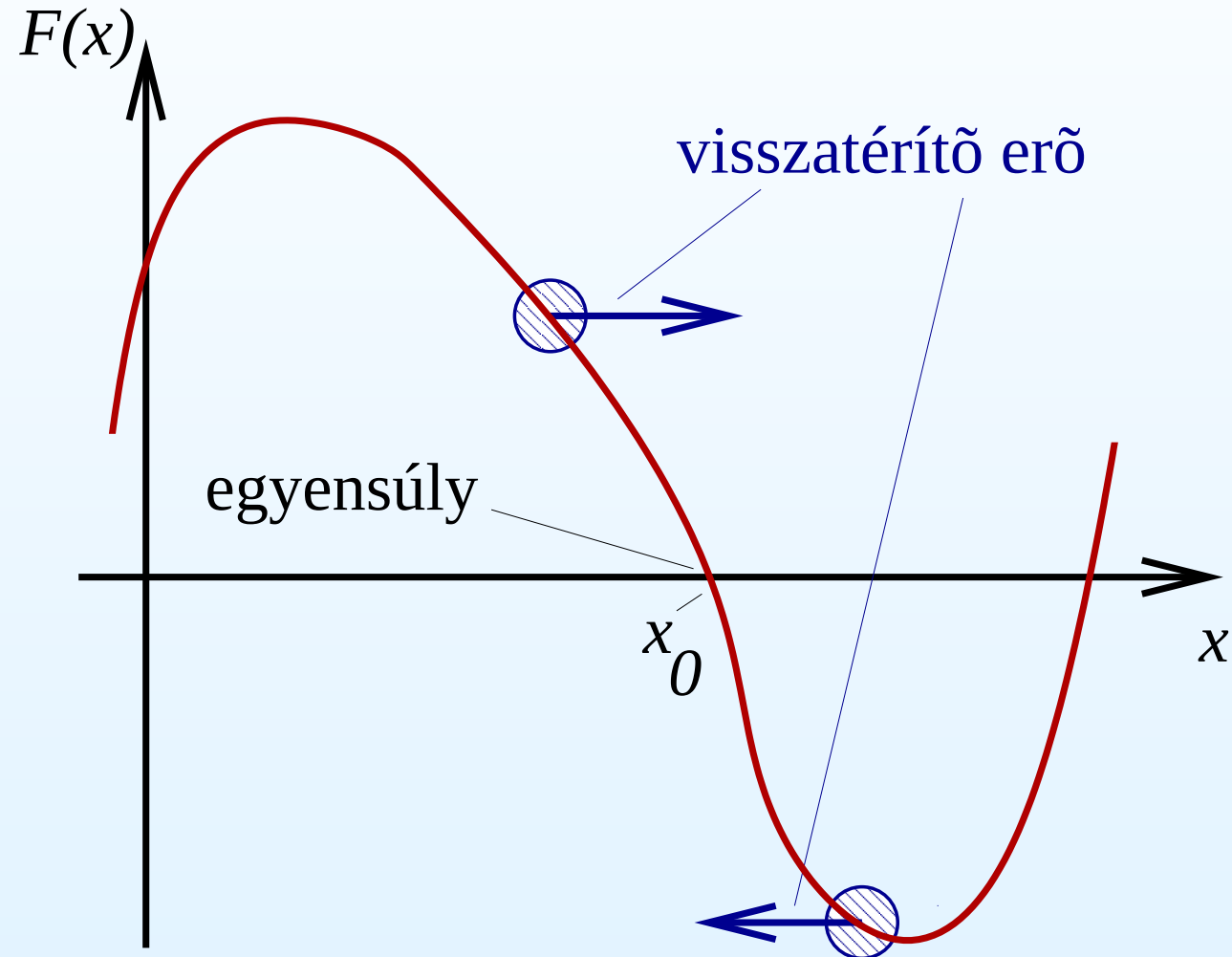
A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

szemléltetés: stabil egyensúly

Egyensúlyi helyzet rezgéssel:

Bevezetés

Rezgések kialakulása

- Rezgések kialakulása
- szemléltetés: stabil egyensúly
- **szemléltetés: instabil egyensúly**
- összefoglalás

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

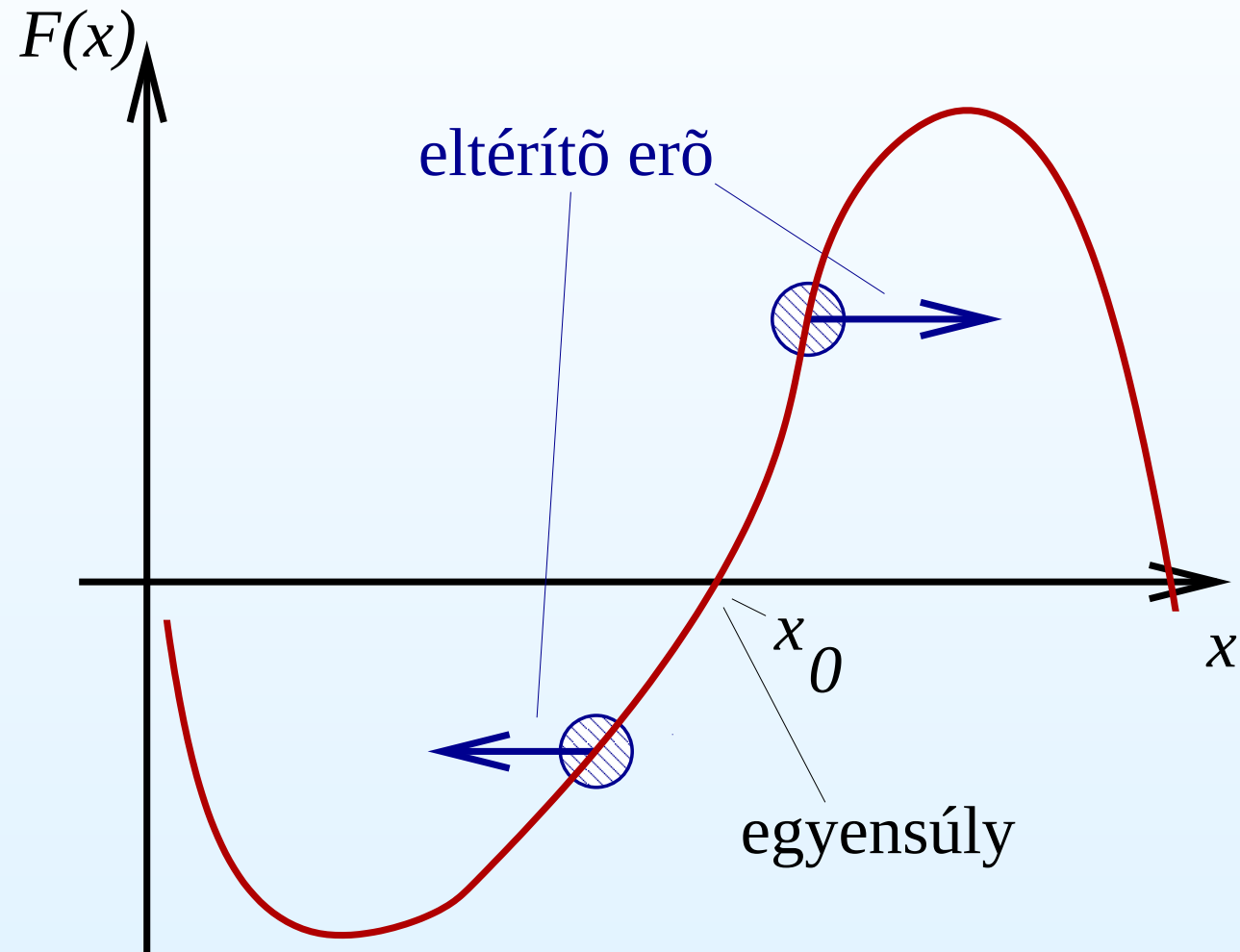
A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

szemléltetés: instabil egyensúly

Egyensúlyi helyzet rezgés nélkül:

Bevezetés

Rezgések kialakulása

- Rezgések kialakulása
- szemléltetés: stabil egyensúly
- szemléltetés: instabil egyensúly
- összefoglalás

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

összefoglalás

Tanulság:

Ha egy egyensúlyi helyzet körül $F(x)$ monoton fogyó, akkor ott stabil egyensúly van, azaz kialakul rezgés, különben nem.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

- Rezgések kialakulása
- szemléltetés: stabil egyensúly
- szemléltetés: instabil egyensúly
- összefoglalás

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

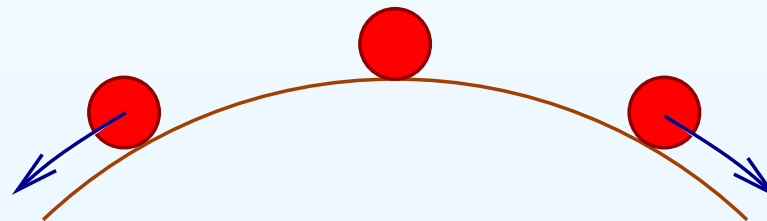
Egymásra merőleges rezgések eredője

összefoglalás

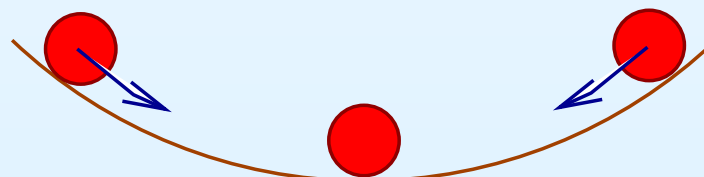
Tanulság:

Ha egy egyensúlyi helyzet körül $F(x)$ monoton fogyó, akkor ott stabil egyensúly van, azaz kialakul rezgés, különben nem.

Egyszerű példák stabil és instabil egyensúlyi helyzetre: labda dombon és gödörben.

instabil egyensúly

stabil egyensúly

Bevezetés

Rezgések kialakulása

**A harmonikus
rezgőmozgás**

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- energiaviszonyok

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

A harmonikus rezgőmozgás

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- **alapegyenlet**
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- energiaviszonyok

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

alapegyenlet

Amennyiben az egyensúlyi helyzet közelében az erőfüggvény lineáris, harmonikus rezgőmozgás alakul ki.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

- **alapegyenlet**
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- energiaviszonyok

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

alapegyenlet

Amennyiben az egyensúlyi helyzet közelében az erőfüggvény lineáris, harmonikus rezgőmozgás alakul ki.

Tegyük az origót az egyensúlyi helyzetbe. Ekkor az erőfüggvény:

$$F(x) = -D \cdot x$$

ahol D szokásos neve: direkciós állandó vagy rugóállandó.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

- **alapegyenlet**
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- energiaviszonyok

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

alapegyenlet

Amennyiben az egyensúlyi helyzet közelében az erőfüggvény lineáris, harmonikus rezgőmozgás alakul ki.

Tegyük az origót az egyensúlyi helyzetbe. Ekkor az erőfüggvény:

$$F(x) = -D \cdot x$$

ahol D szokásos neve: direkciós állandó vagy rugóállandó.
Ilyen erő hat pl. egy $\rightarrow$ rugalmasan rögzített testre.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

- **alapegyenlet**
- az alapegyenlet
megoldása
- összefoglalás
- energiaviszonyok

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

alapegyenlet

Amennyiben az egyensúlyi helyzet közelében az erőfüggvény lineáris, harmonikus rezgőmozgás alakul ki.

Tegyük az origót az egyensúlyi helyzetbe. Ekkor az erőfüggvény:

$$F(x) = -D \cdot x$$

ahol D szokásos neve: direkciós állandó vagy rugóállandó.

Ilyen erő hat pl. egy $\rightarrow$ rugalmasan rögzített testre.

A mozgás egyenlete:

$$F = -Dx = ma \quad \Rightarrow \quad a = -\frac{D}{m}x$$

Beírva a gyorsulás jelentését:

$$\frac{d^2x}{dt^2} = x'' = -\frac{D}{m}x$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- **az alapegyenlet
megoldása**
- összefoglalás
- energiaviszonyok

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

az alapegyenlet megoldása

Ez ez olyan egyenlet, melyben csak az $x(t)$ függvény az ismeretlen. Bár pillanatnyilag nem tudjuk megoldani, mert az ismeretlen deriváltja is szerepel, azért ki tudjuk találni a megoldást. (Később matematikából szerepelni fog a precíz megoldás is.)

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- **az alapegyenlet megoldása**
- összefoglalás
- energaviszonyok

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

az alapegyenlet megoldása

Ez ez olyan egyenlet, melyben csak az $x(t)$ függvény az ismeretlen. Bár pillanatnyilag nem tudjuk megoldani, mert az ismeretlen deriváltja is szerepel, azért ki tudjuk találni a megoldást. (Később matematikából szerepelni fog a precíz megoldás is.)

$x(t)$ tehát olyan függvény, melynek második deriváltja önmagának negatív konstans szorosa. Ilyenek pl. a sin és cos függvények.
 $((\sin x)'' = (\cos x)' = -\sin x).$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- **az alapegyenlet
megoldása**
- összefoglalás
- energaviszonyok

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

az alapegyenlet megoldása

Ez ez olyan egyenlet, melyben csak az $x(t)$ függvény az ismeretlen. Bár pillanatnyilag nem tudjuk megoldani, mert az ismeretlen deriváltja is szerepel, azért ki tudjuk találni a megoldást. (Később matematikából szerepelni fog a precíz megoldás is.)

$x(t)$ tehát olyan függvény, melynek második deriváltja önmagának negatív konstans szorosa. Ilyenek pl. a sin és cos függvények.
 $((\sin x)'' = (\cos x)' = -\sin x).$

Keressük a megoldást ilyen alakban: $x(t) = A \sin(B \cdot t + C)$ ahol A , B és C egyelőre ismeretlen jelentésű állandók.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- energiaviszonyok

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

A sebesség és a gyorsulás:

$$v(t) = x'(t) = A \cos(B \cdot t + C) \cdot B,$$

$$a(t) = x''(t) = v'(t) = -A \sin(B \cdot t + C) \cdot B^2.$$

Kihasználva $a(t) = -D/m \cdot x$ -et:

$$-A \sin(B \cdot t + C) B^2 = -\frac{D}{m} A \sin(B \cdot t + C)$$

Ez csak akkor állhat fenn, ha $B^2 = D/m$. (A és C tetszőleges.)

Elnevezések:

- $B = \omega = \sqrt{D/m}$: körfrekvencia.
- $T = 2\pi/\omega$: periódusidő.
- $f = 1/T = \omega/(2\pi)$: frekvencia.
- A : amplitúdó.
- $C = \varphi_0$: kezdőfázis.

összefoglalás

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- energiaviszonyok

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

$$x(t) = A \sin(\omega t + \varphi_0)$$

$$v(t) = A\omega \cos(\omega t + \varphi_0)$$

$$a(t) = -A\omega^2 \sin(\omega t + \varphi_0)$$

$$\omega = \sqrt{\frac{D}{m}}, \quad T = \frac{2\pi}{\omega} = 2\pi \sqrt{\frac{m}{D}} \quad f = \frac{1}{T}$$

összefoglalás

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- energiaviszonyok

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

$$x(t) = A \sin(\omega t + \varphi_0)$$

$$v(t) = A\omega \cos(\omega t + \varphi_0)$$

$$a(t) = -A\omega^2 \sin(\omega t + \varphi_0)$$

$$\omega = \sqrt{\frac{D}{m}}, \quad T = \frac{2\pi}{\omega} = 2\pi \sqrt{\frac{m}{D}} \quad f = \frac{1}{T}$$

Ez a mozgás a középiskolából ismert **harmonikus rezgőmozgás**.
(Érdekesség: a körfrekvencia $\rightarrow$ nem függ az amplitúdótól, de $\rightarrow$ a tömeg növekedésével csökken.)

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- **energiaviszonyok**

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

energiaviszonyok

A harmonikus rezgőmozgás közben a sebesség és a rugó megnyúlása folytonosan változik.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- **energiaviszonyok**

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

energiaviszonyok

A harmonikus rezgőmozgás közben a sebesség és a rugó megnyúlása folytonosan változik. Ezért változik a mozgási és a helyzeti energia is.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- **energiaviszonyok**

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

energiaviszonyok

A harmonikus rezgőmozgás közben a sebesség és a rugó megnyúlása folytonosan változik. Ezért változik a mozgási és a helyzeti energia is.

Mozgási energia:

$$E_m(t) = \frac{1}{2}mv^2 = \frac{1}{2}m(A\omega)^2 \cos^2(\omega t + \varphi_0)$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- **energiaviszonyok**

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

energiaviszonyok

A harmonikus rezgőmozgás közben a sebesség és a rugó megnyúlása folytonosan változik. Ezért változik a mozgási és a helyzeti energia is.

Mozgási energia:

$$E_m(t) = \frac{1}{2}mv^2 = \frac{1}{2}m(A\omega)^2 \cos^2(\omega t + \varphi_0)$$

Helyzeti (potenciális) energia:

$$V(t) = \frac{1}{2}Dx^2 = \frac{1}{2}DA^2 \sin^2(\omega t + \varphi_0)$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- **energiaviszonyok**

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

energiaviszonyok

A harmonikus rezgőmozgás közben a sebesség és a rugó megnyúlása folytonosan változik. Ezért változik a mozgási és a helyzeti energia is.

Mozgási energia:

$$E_m(t) = \frac{1}{2}mv^2 = \frac{1}{2}m(A\omega)^2 \cos^2(\omega t + \varphi_0)$$

Helyzeti (potenciális) energia:

$$V(t) = \frac{1}{2}Dx^2 = \frac{1}{2}DA^2 \sin^2(\omega t + \varphi_0)$$

Kihasználva, hogy $\omega^2 = D/m$, D helyére $m\omega^2$ írható:

$$V(t) = \frac{1}{2}m\omega^2 A^2 \sin^2(\omega t + \varphi_0)$$

...

Az összes energia tehát:

$$E = E_m + V = \frac{1}{2}m(\omega A)^2 \left(\sin^2(\omega t + \varphi_0) + \cos^2(\omega t + \varphi_0) \right) =$$

...

Az összes energia tehát:

$$\begin{aligned} E = E_m + V &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 \left(\sin^2(\omega t + \varphi_0) + \cos^2(\omega t + \varphi_0) \right) = \\ &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 = \text{áll.} \end{aligned}$$

...

Az összes energia tehát:

$$\begin{aligned} E = E_m + V &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 \left(\sin^2(\omega t + \varphi_0) + \cos^2(\omega t + \varphi_0) \right) = \\ &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 = \text{áll.} \end{aligned}$$

Amint az várható volt, a harmonikus rezgés összenergiája nem változik.

...

Az összes energia tehát:

$$\begin{aligned} E = E_m + V &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 \left(\sin^2(\omega t + \varphi_0) + \cos^2(\omega t + \varphi_0) \right) = \\ &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 = \text{áll.} \end{aligned}$$

Amint az várható volt, a harmonikus rezgés összenergiája nem változik.

Az energia a potenciális és a mozgási energia közt vándorol periodikusan:

...

Az összes energia tehát:

$$\begin{aligned} E = E_m + V &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 \left(\sin^2(\omega t + \varphi_0) + \cos^2(\omega t + \varphi_0) \right) = \\ &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 = \text{áll.} \end{aligned}$$

Amint az várható volt, a harmonikus rezgés összenergiája nem változik.

Az energia a potenciális és a mozgási energia közt vándorol periodikusan:

– maximális kitéréskor $E_m = 0$, $V = E$

...

Az összes energia tehát:

$$\begin{aligned} E = E_m + V &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 \left(\sin^2(\omega t + \varphi_0) + \cos^2(\omega t + \varphi_0) \right) = \\ &= \frac{1}{2}m(\omega A)^2 = \text{áll.} \end{aligned}$$

Amint az várható volt, a harmonikus rezgés összenergiája nem változik.

Az energia a potenciális és a mozgási energia közt vándorol periodikusan:

- maximális kitéréskor $E_m = 0$, $V = E$
- az egyensúlyi helyzeten áthaladva $V = 0$, $E_m = E$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- **energiaviszonyok**

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

Egy példa

Példa: Egy rugón lógó testet rezgésbe hozunk. Azt tapasztaljuk, hogy 10 s alatt 23 rezgést végzett. Mekkora a rezgés periódusideje és körfrekvenciája? Mekkora a rugóállandó, ha a test tömege 0,25 kg?

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- **energiaviszonyok**

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

Egy példa

Példa: Egy rugón lógó testet rezgésbe hozunk. Azt tapasztaljuk, hogy 10 s alatt 23 rezgést végzett. Mekkora a rezgés periódusideje és körfrekvenciája? Mekkora a rugóállandó, ha a test tömege 0,25 kg?

Megoldás: 10 s alatt 23 rezgés:

$$T = \frac{10 \text{ s}}{23} = 0,435 \text{ s.}$$

A körfrekvencia:

$$\omega = \frac{2\pi}{T} = 14,45 \frac{1}{\text{s}}.$$

A kért rugóállandó is meghatározható:

$$T = 2\pi\sqrt{\frac{m}{D}} \Rightarrow D = \frac{4\pi^2 m}{T^2} = 52,2 \frac{\text{N}}{\text{m}}.$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- **energiaviszonyok**

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Még egy példa

Példa: Egy 300 N/m -es rugóállandójú rugón levő, $0,2 \text{ kg}$ tömegű testet 5 m/s -os kezdősebességgel meglökönk. Milyen lesz a kialakuló rezgés amplitúdója?

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

- alapegyenlet
- az alapegyenlet megoldása
- összefoglalás
- **energiaviszonyok**

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Még egy példa

Példa: Egy 300 N/m -es rugóállandójú rugón levő, $0,2 \text{ kg}$ tömegű testet 5 m/s -os kezdősebességgel meglökünk. Milyen lesz a kialakuló rezgés amplitúdója?

Megoldás: A $v_0 = 5 \text{ m/s}$ -os sebesség a test maximális sebessége, azaz $A\omega = v_0 \text{ m/s}$.

ω egyszerűen meghatározható: $\omega = \sqrt{D/m}$, így azt állíthatjuk, hogy

$$v_0 = A\sqrt{\frac{D}{m}},$$

ahonnét a keresett amplitúdó:

$$A = v_0\sqrt{\frac{m}{D}} = 0,129 \text{ m}.$$

Tehát a test $12,9 \text{ cm}$ -es amplitúdójú rezgéseket fog végezni.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Kis amplitúdójú rezgések

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

● **kis amplitúdójú
rezgések**

- egy példa
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

kis amplitúdójú rezgések

Mi a helyzet, ha a testre ható erő nem lineáris?

Általános esetben bonyolult megadni a rezgés paramétereit.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

• kis amplitúdójú
rezgések

• egy példa

• egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

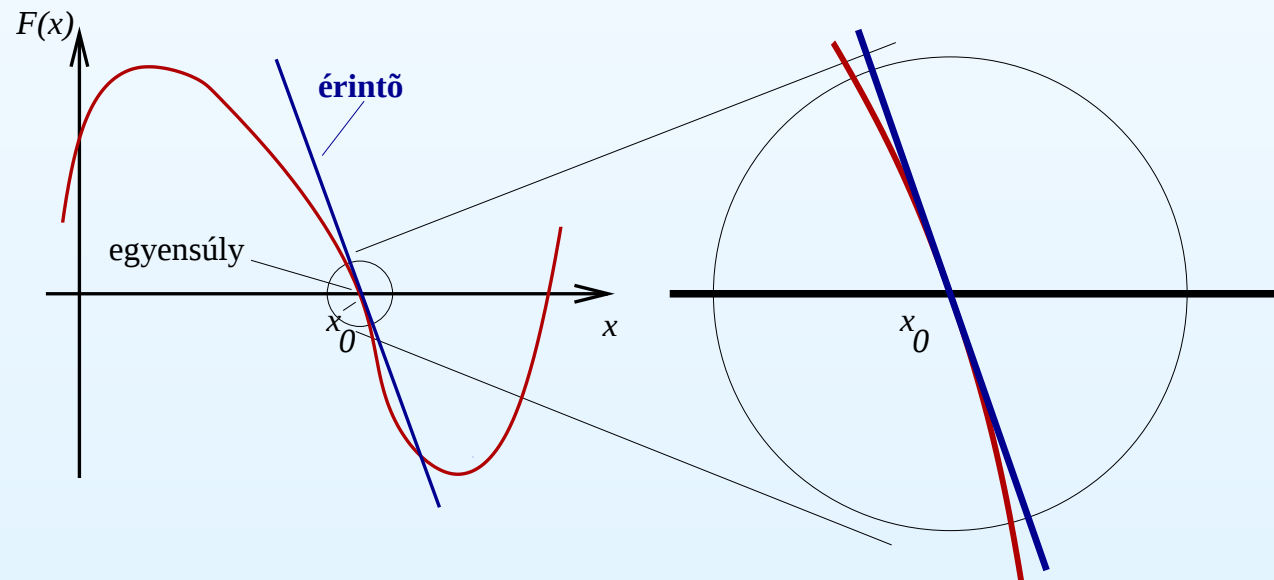
Egymásra merőleges
rezgések eredője

kis amplitúdójú rezgések

Mi a helyzet, ha a testre ható erő nem lineáris?

Általános esetben bonyolult megadni a rezgés paramétereit.

Egyensúlyi helyzet körüli kis rezgések esetén közel harmonikus rezgést fogunk kapni, hisz sima $F(x)$ esetén kis szakaszon $F(x)$ grafikonja jól közelíthető érintőjével.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

● kis amplitúdójú
rezgések

- egy példa
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Ezért x_0 körül közel lineáris erőtvény érvényesül.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

● kis amplitúdójú
rezgések

- egy példa
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Ezért x_0 körül közel lineáris erőtvény érvényesül.

Mivel az érintő meredeksége $F'(x)$, ezért a kis rezgések úgy történnek, mintha $D = -F'(x)$ rugóállandójú rugón lenne a test.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

• kis amplitúdójú
rezgések

• egy példa

• egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Ezért x_0 körül közel lineáris erőtvény érvényesül.

Mivel az érintő meredeksége $F'(x)$, ezért a kis rezgések úgy történnek, mintha $D = -F'(x)$ rugóállandójú rugón lenne a test.

Tehát egyensúlyi helyzet körüli **kis amplitúdójú rezgések**
frekvenciája:

$$\omega = \sqrt{-\frac{F'(x)}{m}} = \sqrt{-\frac{1}{m} \frac{dF}{dx}}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

• kis amplitúdójú rezgések

- egy példa
- egy másik példa

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Ezért x_0 körül közel lineáris erőtvény érvényesül.

Mivel az érintő meredeksége $F'(x)$, ezért a kis rezgések úgy történnek, mintha $D = -F'(x)$ rugóállandójú rugón lenne a test.

Tehát egyensúlyi helyzet körüli **kis amplitúdójú rezgések**
frekvenciája:

$$\omega = \sqrt{-\frac{F'(x)}{m}} = \sqrt{-\frac{1}{m} \frac{dF}{dx}}$$

Nem tévedés! Stabil egyensúly esetén $F(x)$ monoton fogy x_0 körül, így itt $F(x_0) < 0$, ezért ω képletében a gyökjel alatt pozitív szám áll.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú rezgések
- **egy példa**
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

Egy egyenes mentén mozgó testre ható erő SI-egységekben az alábbi alakú:

$$F(x) = \frac{5}{x} - 9$$

Hol van a test egyensúlyban? Kialakulhat-e rezgés az egyensúly körül? Mennyi a kis rezgések periódusideje, ha a test tömege 2 kg?

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú rezgések
- **egy példa**
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

Egy egyenes mentén mozgó testre ható erő SI-egységekben az alábbi alakú:

$$F(x) = \frac{5}{x} - 9$$

Hol van a test egyensúlyban? Kialakulhat-e rezgés az egyensúly körül? Mennyi a kis rezgések periódusideje, ha a test tömege 2 kg?

Megoldás: Az egyensúly feltétele: $F(x_0) = 0$,

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú rezgések
- **egy példa**
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

Egy egyenes mentén mozgó testre ható erő SI-egységekben az alábbi alakú:

$$F(x) = \frac{5}{x} - 9$$

Hol van a test egyensúlyban? Kialakulhat-e rezgés az egyensúly körül? Mennyi a kis rezgések periódusideje, ha a test tömege 2 kg?

Megoldás: Az egyensúly feltétele: $F(x_0) = 0$, azaz most $5/x_0 - 9 = 0$. Ez egyszerűen megoldható:

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú rezgések
- **egy példa**
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

Egy egyenes mentén mozgó testre ható erő SI-egységekben az alábbi alakú:

$$F(x) = \frac{5}{x} - 9$$

Hol van a test egyensúlyban? Kialakulhat-e rezgés az egyensúly körül? Mennyi a kis rezgések periódusideje, ha a test tömege 2 kg?

Megoldás: Az egyensúly feltétele: $F(x_0) = 0$, azaz most $5/x_0 - 9 = 0$. Ez egyszerűen megoldható:

$$x_0 = \frac{5}{9}$$

(Most csak egy megoldásunk van.)

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú rezgések
- **egy példa**
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

Egy egyenes mentén mozgó testre ható erő SI-egységekben az alábbi alakú:

$$F(x) = \frac{5}{x} - 9$$

Hol van a test egyensúlyban? Kialakulhat-e rezgés az egyensúly körül? Mennyi a kis rezgések periódusideje, ha a test tömege 2 kg?

Megoldás: Az egyensúly feltétele: $F(x_0) = 0$, azaz most $5/x_0 - 9 = 0$. Ez egyszerűen megoldható:

$$x_0 = \frac{5}{9}$$

(Most csak egy megoldásunk van.)

Stabil-e ez az egyensúlyi helyzet?

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú rezgések
- **egy példa**
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

Egy egyenes mentén mozgó testre ható erő SI-egységekben az alábbi alakú:

$$F(x) = \frac{5}{x} - 9$$

Hol van a test egyensúlyban? Kialakulhat-e rezgés az egyensúly körül? Mennyi a kis rezgések periódusideje, ha a test tömege 2 kg?

Megoldás: Az egyensúly feltétele: $F(x_0) = 0$, azaz most $5/x_0 - 9 = 0$. Ez egyszerűen megoldható:

$$x_0 = \frac{5}{9}$$

(Most csak egy megoldásunk van.)

Stabil-e ez az egyensúlyi helyzet? Azaz monoton fogyó-e $F(x)$ x_0 egy kis környezetén?

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Azt, hogy monoton fogyó-e a függvény, legegyszerűbb az alapján eldönteni, negatív-e a deriváltja.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Azt, hogy monoton fogyó-e a függvény, legegyszerűbb az alapján eldönteni, negatív-e a deriváltja.

Számoljuk ki a deriváltat tehát:

$$F'(x) = \left(\frac{5}{x} - 9 \right)' = -\frac{5}{x^2}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések

- egy példa

- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Azt, hogy monoton fogyó-e a függvény, legegyszerűbb az alapján eldönteni, negatív-e a deriváltja.

Számoljuk ki a deriváltat tehát:

$$F'(x) = \left(\frac{5}{x} - 9 \right)' = -\frac{5}{x^2}$$

az egyensúlyi pontban:

$$F'(x_0) = -\frac{5}{(5/9)^2} = -\frac{81}{5} = -16,2$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések

- egy példa

- egy másik példa

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Azt, hogy monoton fogyó-e a függvény, legegyszerűbb az alapján eldönteni, negatív-e a deriváltja.

Számoljuk ki a deriváltat tehát:

$$F'(x) = \left(\frac{5}{x} - 9 \right)' = -\frac{5}{x^2}$$

az egyensúlyi pontban:

$$F'(x_0) = -\frac{5}{(5/9)^2} = -\frac{81}{5} = -16,2$$

Ez valóban negatív, tehát kialakulhat rezgés. A frekvencia:

$$\omega = \sqrt{-\frac{F'(x_0)}{m}} = \sqrt{\frac{16,2}{2}} \approx 2,85 \frac{1}{s}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Azt, hogy monoton fogyó-e a függvény, legegyszerűbb az alapján eldönteni, negatív-e a deriváltja.

Számoljuk ki a deriváltat tehát:

$$F'(x) = \left(\frac{5}{x} - 9 \right)' = -\frac{5}{x^2}$$

az egyensúlyi pontban:

$$F'(x_0) = -\frac{5}{(5/9)^2} = -\frac{81}{5} = -16,2$$

Ez valóban negatív, tehát kialakulhat rezgés. A frekvencia:

$$\omega = \sqrt{-\frac{F'(x_0)}{m}} = \sqrt{\frac{16,2}{2}} \approx 2,85 \frac{1}{s}$$

A periódusidő: $T = (2\pi)/\omega = 2,21 \text{ s}$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

- kis amplitúdójú rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított rezgőmozgás

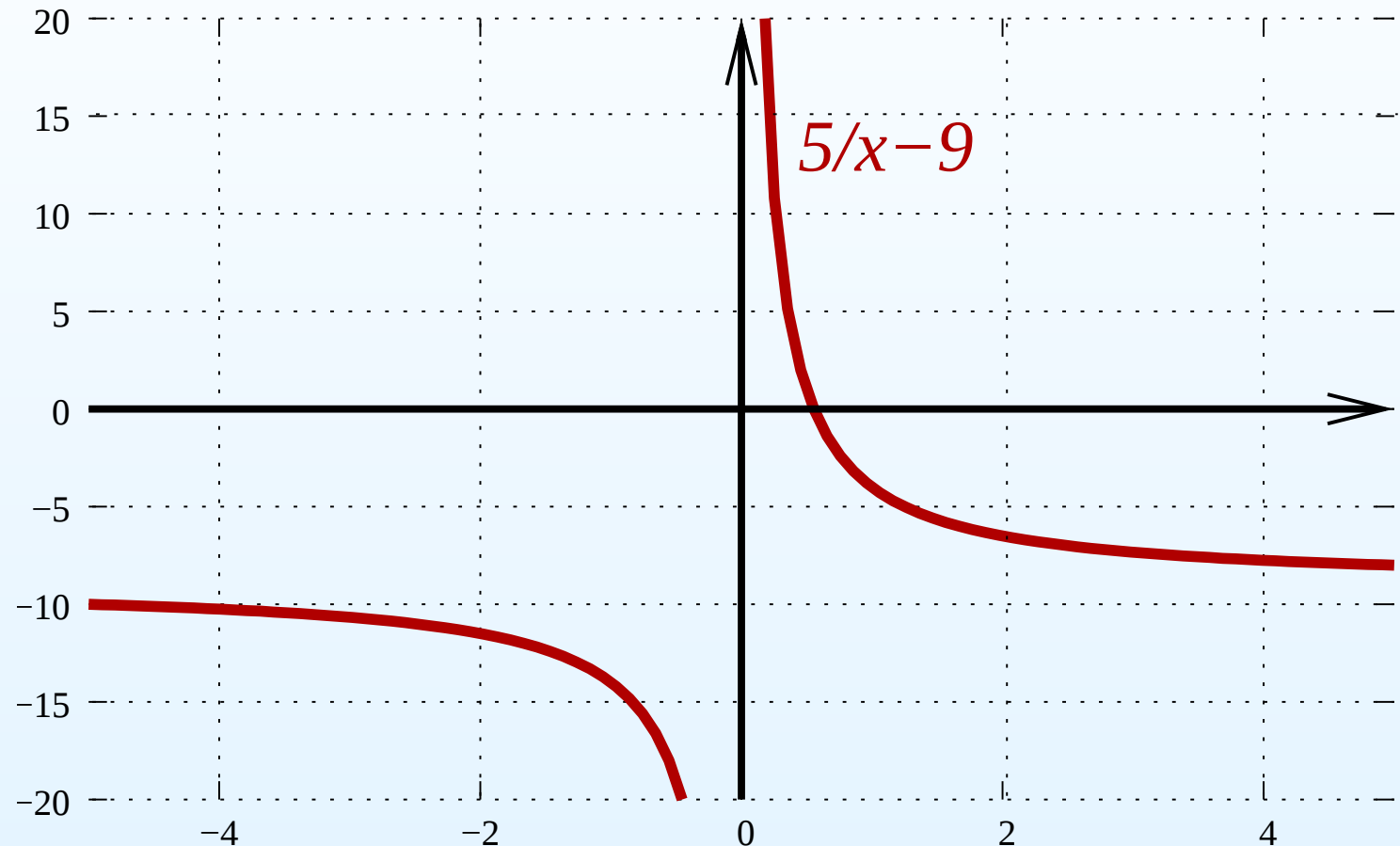
A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Egy kicsit segíthet, ha felrajzoljuk $F(x)$ grafikonját:

Látszik, hogy egy egyensúlyi helyzet van, mely stabil.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- **egy másik példa**

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy másik példa

Egy egyenes mentén mozgó testre ható erő SI-egységekben az alábbi alakú:

$$F(x) = 10x^3 + x^2 - 0,2x$$

Hol lehet a test egyensúlyban? Hol alakulhat ki rezgés? Mennyi a kis rezgések periódusideje, ha a test tömege 7 kg?

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- **egy másik példa**

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy másik példa

Egy egyenes mentén mozgó testre ható erő SI-egységekben az alábbi alakú:

$$F(x) = 10x^3 + x^2 - 0,2x$$

Hol lehet a test egyensúlyban? Hol alakulhat ki rezgés? Mennyi a kis rezgések periódusideje, ha a test tömege 7 kg?

Megoldás: Egyensúlyi helyzet feltétele:

$$F(x) = 10x^3 + x^2 - 0,2x = 0$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- **egy másik példa**

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy másik példa

Egy egyenes mentén mozgó testre ható erő SI-egységekben az alábbi alakú:

$$F(x) = 10x^3 + x^2 - 0,2x$$

Hol lehet a test egyensúlyban? Hol alakulhat ki rezgés? Mennyi a kis rezgések periódusideje, ha a test tömege 7 kg?

Megoldás: Egyensúlyi helyzet feltétele:

$$F(x) = 10x^3 + x^2 - 0,2x = 0$$

Nyilvánvaló megoldás az $x_1 = 0$. Az ezen kívüli megoldásokat keresve eloszthatjuk az egyenletet x -szel:

$$10x^2 + x - 0,2 = 0$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Ennek gyökei: (másodfokú egyenlet megoldásával)

$$x_2 = 0,1 \quad x_3 = -0,2$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Ennek gyökei: (másodfokú egyenlet megoldásával)

$$x_2 = 0,1 \quad x_3 = -0,2$$

Három egyensúlyi helyzetünk van tehát.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Ennek gyökei: (másodfokú egyenlet megoldásával)

$$x_2 = 0,1 \quad x_3 = -0,2$$

Három egyensúlyi helyzetünk van tehát.

A stabilitást $F'(x)$ előjeléből állapíthatjuk meg:

$$F'(x) = 30x^2 + 2x - 0,2$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Ennek gyökei: (másodfokú egyenlet megoldásával)

$$x_2 = 0,1 \quad x_3 = -0,2$$

Három egyensúlyi helyzetünk van tehát.

A stabilitást $F'(x)$ előjeléből állapíthatjuk meg:

$$F'(x) = 30x^2 + 2x - 0,2$$

$$F'(x_1) = -0,2 \quad F'(x_2) = 0,3 \quad F'(x_3) = 0,6$$

Ezek közül csak az első negatív, tehát csak $x_1 = 0$ körül alakul ki rezgés.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

- kis amplitúdójú
rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Ennek gyökei: (másodfokú egyenlet megoldásával)

$$x_2 = 0,1 \quad x_3 = -0,2$$

Három egyensúlyi helyzetünk van tehát.

A stabilitást $F'(x)$ előjeléből állapíthatjuk meg:

$$F'(x) = 30x^2 + 2x - 0,2$$

$$F'(x_1) = -0,2 \quad F'(x_2) = 0,3 \quad F'(x_3) = 0,6$$

Ezek közül csak az első negatív, tehát csak $x_1 = 0$ körül alakul ki rezgés.

$$\omega = \sqrt{-\frac{F'(x_1)}{m}} \approx 0,169 \frac{1}{s} \quad T = 2\pi/\omega = 37,2 \text{ s}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

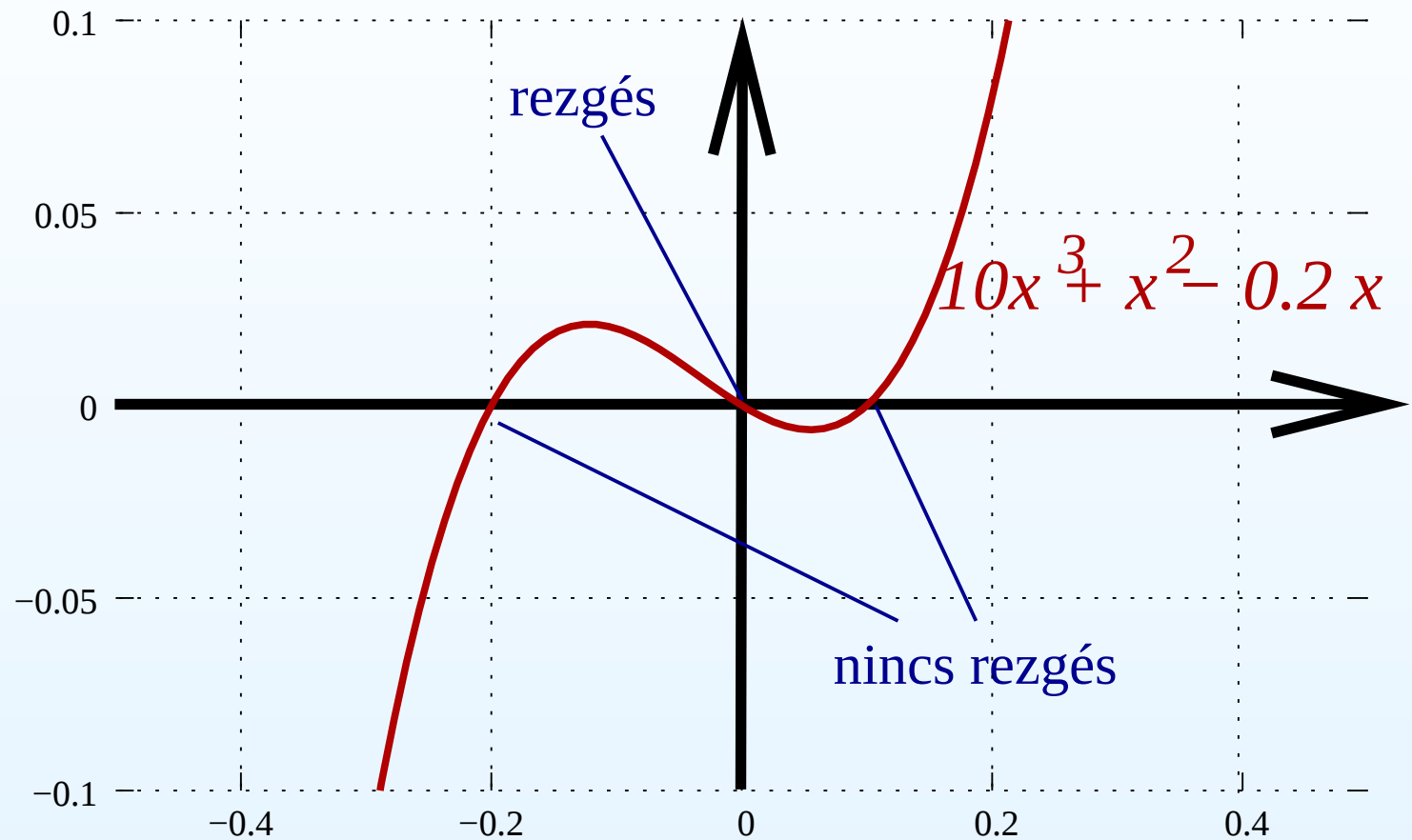
- kis amplitúdójú rezgések
- egy példa
- egy másik példa

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

A csillapított rezgőmozgás

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

a csillapodás oka

A közegellenállást, súrlódást és egyéb fékező hatásokat eddig elhanyagoltuk, pedig fontosak: ha egy testet rezgésbe hozok, de magára hagyok, az egyre kisebb amplitúdóval fog rezegni.
($\rightarrow$ ritka közegben, $\rightarrow$ sűrű közegben)

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

● a csillapodás oka

● a csillapított
rezgőmozgás
alapegyenlete

● kis csillapítások esete

● egy példa

● még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

a csillapodás oka

A közegellenállást, súrlódást és egyéb fékező hatásokat eddig elhanyagoltuk, pedig fontosak: ha egy testet rezgésbe hozok, de magára hagyok, az egyre kisebb amplitúdóval fog rezegni.
(→ritka közegben, →sűrű közegben)

Vegyük figyelembe a közeg hatását:

$$F_{\text{rugó}} + F_{\text{közeg}} = m \cdot a$$

Itt $F_{\text{rugó}} = -Dx$, a közeg hatását pedig írjuk fel a következő alakban:

$$F_{\text{közeg}} = -C \cdot v$$

Tehát sebességgel arányos fékezőerőt tételezünk fel. Ez pl. kis sebességű mozgásnál jó közelítéssel igaz a közegellenállásra.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- **a csillapított
rezgőmozgás
alapegyenlete**
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete

Az előzőeket folytatva:

$$-D \cdot x - C \cdot v = m \cdot a$$

Átrendezve:

$$a = -\frac{D}{m}x - \frac{C}{m}v$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- **a csillapított
rezgőmozgás
alapegyenlete**
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete

Az előzőeket folytatva:

$$-D \cdot x - C \cdot v = m \cdot a$$

Átrendezve:

$$a = -\frac{D}{m}x - \frac{C}{m}v$$

D/m -ben felismerhetjük a csillapítatlan rezgés körfrekvenciájának négyzetét, azaz $D/m = \omega_0^2$.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- **a csillapított
rezgőmozgás
alapegyenlete**
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete

Az előzőeket folytatva:

$$-D \cdot x - C \cdot v = m \cdot a$$

Átrendezve:

$$a = -\frac{D}{m}x - \frac{C}{m}v$$

D/m -ben felismerhetjük a csillapítatlan rezgés körfrekvenciájának négyzetét, azaz $D/m = \omega_0^2$.

C/m valamiképp a fékezés hatékonyságát méri. Jelöljük ezt 2β -val.
 β szokásos neve: **csillapítási tényező**.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- **a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete**
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete

Az előzőeket folytatva:

$$-D \cdot x - C \cdot v = m \cdot a$$

Átrendezve:

$$a = -\frac{D}{m}x - \frac{C}{m}v$$

D/m -ben felismerhetjük a csillapítatlan rezgés körfrekvenciájának négyzetét, azaz $D/m = \omega_0^2$.

C/m valamiképp a fékezés hatékonyságát méri. Jelöljük ezt 2β -val.
 β szokásos neve: **csillapítási tényező**.

Így a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete:

$$a = -\omega_0^2 x - 2\beta v$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- **a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete**
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete

Az előzőeket folytatva:

$$-D \cdot x - C \cdot v = m \cdot a$$

Átrendezve:

$$a = -\frac{D}{m}x - \frac{C}{m}v$$

D/m -ben felismerhetjük a csillapítatlan rezgés körfrekvenciájának négyzetét, azaz $D/m = \omega_0^2$.

C/m valamiképp a fékezés hatékonyságát méri. Jelöljük ezt 2β -val.
 β szokásos neve: **csillapítási tényező**.

Így a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete:

$$a = -\omega_0^2 x - 2\beta v$$

Másképp:

$$x'' = -\omega_0^2 x - 2\beta x'$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- **a csillapított
rezgőmozgás
alapegyenlete**
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Ennek megoldására jelenleg nincsenek meg a matematikai eszközeink. Ezért a megoldást bizonyítás nélkül közlöm:

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított
rezgőmozgás
alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Ennek megoldására jelenleg nincsenek meg a matematikai eszközeink. Ezért a megoldást bizonyítás nélkül közlöm:

A megoldás jellege alapvetően különbözik ha $\omega_0 > \beta$ (kis csillapítás) illetve ha $\omega_0 \leq \beta$ (nagy csillapítás).

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- **a csillapított
rezgőmozgás
alapegyenlete**
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Ennek megoldására jelenleg nincsenek meg a matematikai eszközeink. Ezért a megoldást bizonyítás nélkül közlöm:

A megoldás jellege alapvetően különbözik ha $\omega_0 > \beta$ (kis csillapítás) illetve ha $\omega_0 \leq \beta$ (nagy csillapítás).

Ezek közül a kis csillapítás fordul elő gyakrabban, így ezt tárgyaljuk részletesen.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- **kis csillapítások esete**
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

kis csillapítások esete

Amennyiben $\omega_0 > \beta$, a csillapított rezgőmozgás az alábbiak szerint zajlik:

$$x(t) = A_0 \cdot e^{-\beta t} \sin(\omega_{cs} t + \varphi_0)$$

ahol

$$\omega_{cs} = \sqrt{\omega_0^2 - \beta^2}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- **kis csillapítások esete**
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

kis csillapítások esete

Amennyiben $\omega_0 > \beta$, a csillapított rezgőmozgás az alábbiak szerint zajlik:

$$x(t) = A_0 \cdot e^{-\beta t} \sin(\omega_{cs} t + \varphi_0)$$

ahol

$$\omega_{cs} = \sqrt{\omega_0^2 - \beta^2}$$

Tehát a csillapított rezgés frekvenciája kisebb, mint a csillapítatlan ($\omega_{cs} < \omega_0$), amplitúdója pedig A_0 -ról exponenciális függvény szerint csökken.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- **kis csillapítások esete**
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

kis csillapítások esete

Amennyiben $\omega_0 > \beta$, a csillapított rezgőmozgás az alábbiak szerint zajlik:

$$x(t) = A_0 \cdot e^{-\beta t} \sin(\omega_{cs} t + \varphi_0)$$

ahol

$$\omega_{cs} = \sqrt{\omega_0^2 - \beta^2}$$

Tehát a csillapított rezgés frekvenciája kisebb, mint a csillapítatlan ($\omega_{cs} < \omega_0$), amplitúdója pedig A_0 -ról exponenciális függvény szerint csökken.

Maga az amplitúdó időbeli változása:

$$A(t) = A_0 e^{-\beta t}$$

...

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

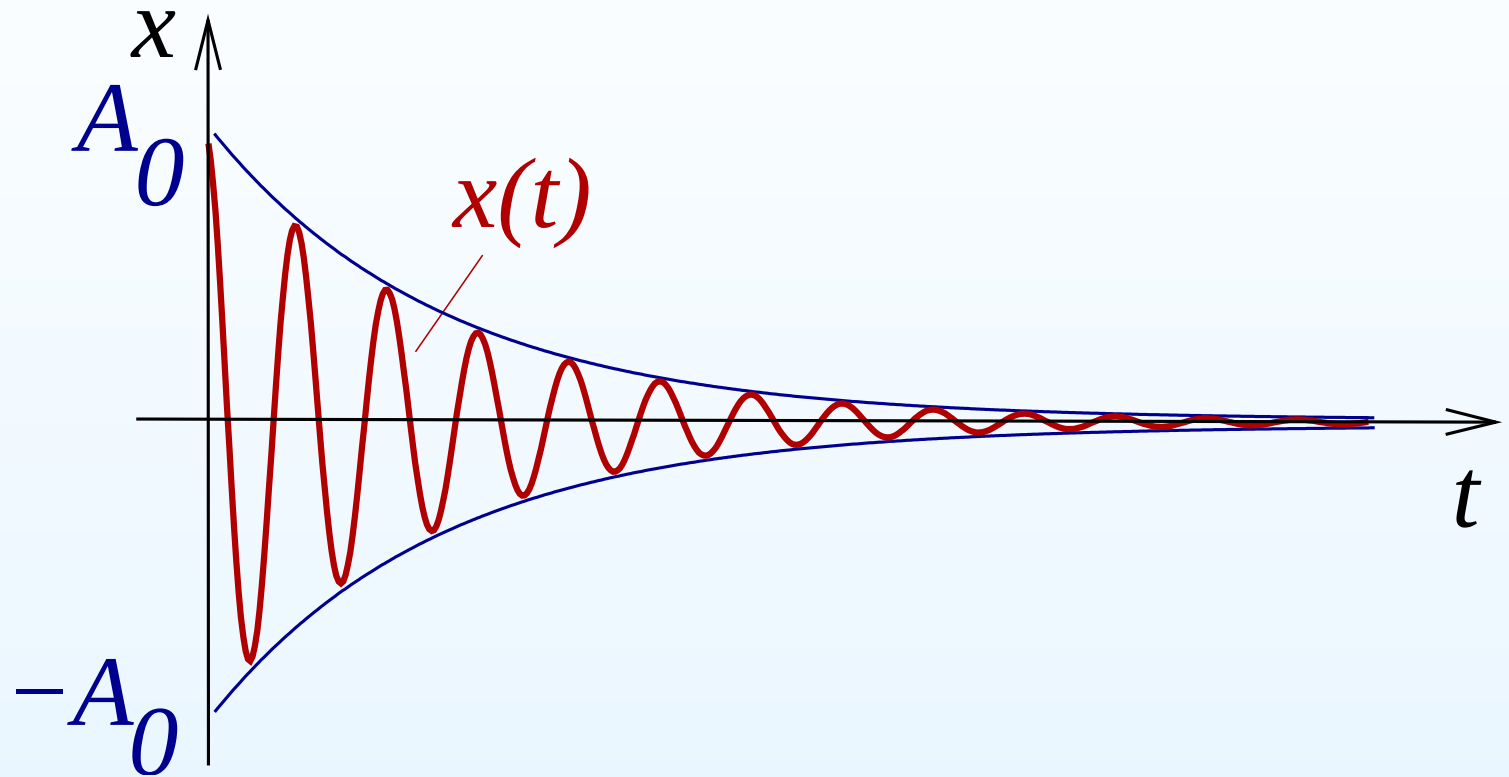
A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított
rezgőmozgás
alapegyenlete
- **kis csillapítások esete**
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- **kis csillapítások esete**
- egy példa
- még egy példa

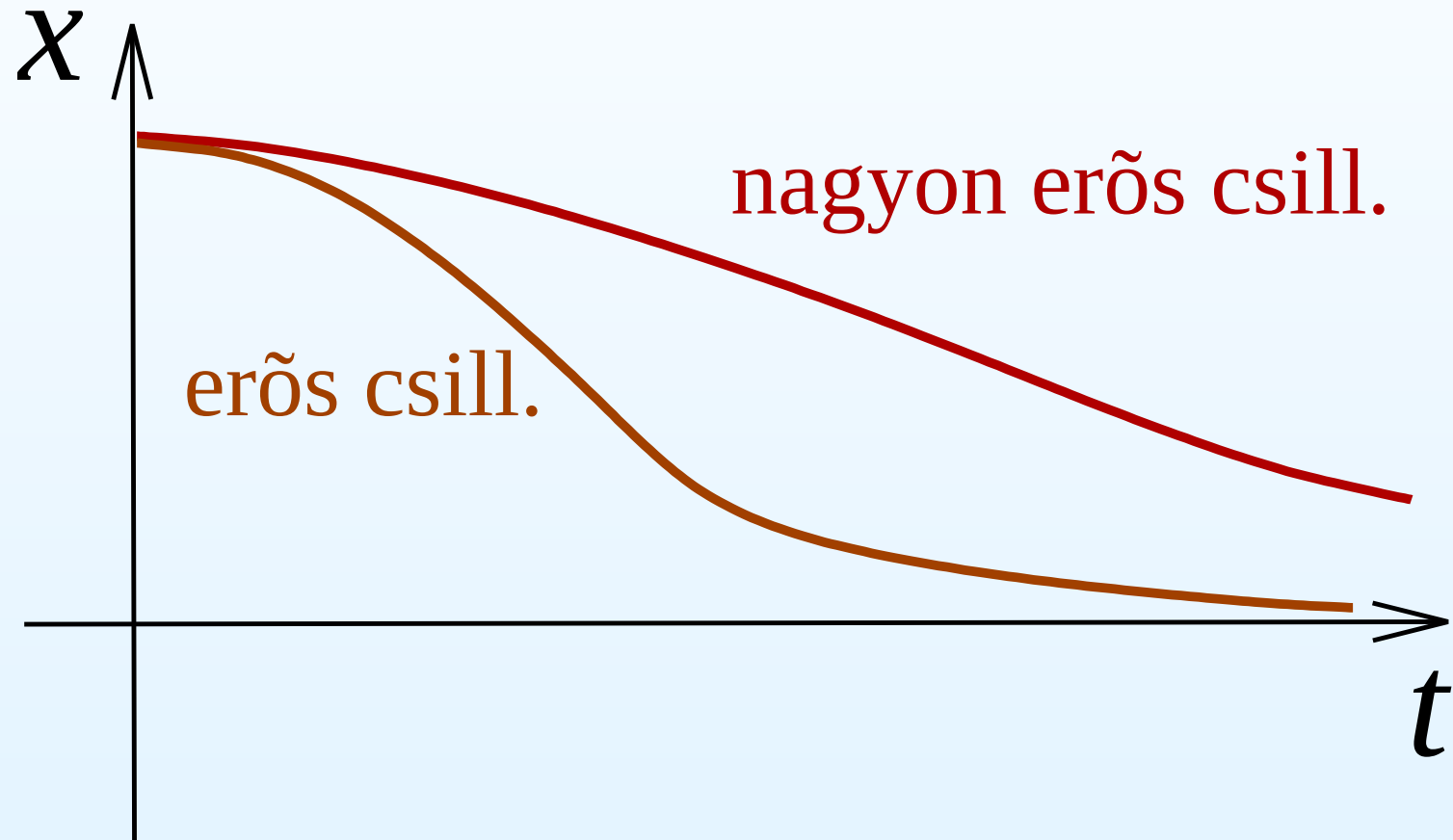
A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

nagy csillapítások esete

Amennyiben $\omega_0 \leq \beta$, nem is alakul ki rezgőmozgás, hanem az $x(t)$ függvény monoton csökkenően 0-hoz tart.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- **egy példa**
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

*Egy csillapodó rezgőmozgás amplitúdója 12 s-onként feleződik meg.
Mekkora a csillapítási tényező értéke?*

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- **egy példa**
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

*Egy csillapodó rezgőmozgás amplitúdója 12 s-onként feleződik meg.
Mekkora a csillapítási tényező értéke?*

Megoldás: A szöveg szerint:

$$\frac{A_0}{2} = A(t) = A_0 e^{-\beta t}$$

ahol $t = 12$ s.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- **egy példa**
- még egy példa

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

*Egy csillapodó rezgőmozgás amplitúdója 12 s-onként feleződik meg.
Mekkora a csillapítási tényező értéke?*

Megoldás: A szöveg szerint:

$$\frac{A_0}{2} = A(t) = A_0 e^{-\beta t}$$

ahol $t = 12$ s.

Innen egyszerű átrendezéssel:

$$\beta = \frac{\ln 2}{t} = 0,0578 \frac{1}{s}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

még egy példa

Egy csillapodó rezgőmozgás körfrekvenciája $1,3 \text{ Hz}$, amplitúdója kezdetben 15 cm , 10 s múlva már csak 3 cm .

Mikor lesz amplitúdója kisebb, mint 1 mm ? Mennyi lenne a rezgés frekvenciája, ha nem lennének csillapítóerők?

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

még egy példa

Egy csillapodó rezgőmozgás körfrekvenciája 1,3 Hz, amplitúdója kezdetben 15 cm, 10 s múlva már csak 3 cm.

Mikor lesz amplitúdója kisebb, mint 1 mm? Mennyi lenne a rezgés frekvenciája, ha nem lennének csillapítóerők?

Megoldás: A feladat szerint:

$$A_0 = 0,15 \text{ m} \quad A_1 = 0,03 \text{ m} \quad t_1 = 10 \text{ s} \quad \omega_{cs} = 1,3 \text{ Hz}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

még egy példa

Egy csillapodó rezgőmozgás körfrekvenciája 1,3 Hz, amplitúdója kezdetben 15 cm, 10 s múlva már csak 3 cm.

Mikor lesz amplitúdója kisebb, mint 1 mm? Mennyi lenne a rezgés frekvenciája, ha nem lennének csillapítóerők?

Megoldás: A feladat szerint:

$$A_0 = 0,15 \text{ m} \quad A_1 = 0,03 \text{ m} \quad t_1 = 10 \text{ s} \quad \omega_{cs} = 1,3 \text{ Hz}$$

Tudjuk, hogy

$$A_1 = A_0 e^{-\beta t_1}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

- a csillapodás oka
- a csillapított rezgőmozgás alapegyenlete
- kis csillapítások esete
- egy példa
- még egy példa

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

még egy példa

Egy csillapodó rezgőmozgás körfrekvenciája 1,3 Hz, amplitúdója kezdetben 15 cm, 10 s múlva már csak 3 cm.

Mikor lesz amplitúdója kisebb, mint 1 mm? Mennyi lenne a rezgés frekvenciája, ha nem lennének csillapítóerők?

Megoldás: A feladat szerint:

$$A_0 = 0,15 \text{ m} \quad A_1 = 0,03 \text{ m} \quad t_1 = 10 \text{ s} \quad \omega_{cs} = 1,3 \text{ Hz}$$

Tudjuk, hogy

$$A_1 = A_0 e^{-\beta t_1}$$

innét egyszerű átrendezéssel:

$$\beta = -\frac{1}{t_1} \ln \frac{A_1}{A_0} = 0,16 \frac{1}{\text{s}}$$

...

Keressük azt a t_2 időpontot, melyre $A(t_2) = A_2 = 0,001$ m:

...

Keressük azt a t_2 időpontot, melyre $A(t_2) = A_2 = 0,001$ m:

$$A_2 = A_0 e^{-\beta t_2} \Rightarrow t_2 = -\frac{1}{\beta} \ln \frac{A_2}{A_0} = 31,1 \text{ s}$$

(Figyelem! Az amplitúdó nem lineárisan csökkent!)

...

Keressük azt a t_2 időpontot, melyre $A(t_2) = A_2 = 0,001$ m:

$$A_2 = A_0 e^{-\beta t_2} \Rightarrow t_2 = -\frac{1}{\beta} \ln \frac{A_2}{A_0} = 31,1 \text{ s}$$

(Figyelem! Az amplitúdó nem lineárisan csökkent!)

A csillapítatlan ω_0 frekvencia a fenti

$$\omega_{cs} = \sqrt{\omega_0^2 - \beta^2}$$

összefüggésből kapható meg:

$$\omega_0 = \sqrt{\omega_{cs}^2 + \beta^2} = 1,31 \text{ Hz}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- egy példa

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

[Bevezetés](#)

[Rezgések kialakulása](#)

[A harmonikus
rezgőmozgás](#)

[Kis amplitúdójú
rezgések](#)

[A csillapított
rezgőmozgás](#)

[A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés](#)

● **gerjesztett rezgések
alapegyenlete**

- a gerjesztett rezgés időbeli lefutása
- a rezonancia
- egy példa

[Egyirányú rezgések
eredője](#)

[Egymásra merőleges
rezgések eredője](#)

gerjesztett rezgések alapegyenlete

Mi történik akkor, ha a kezdeti rezgésbe hozáson kívül a testet egy külső erő állandóan „rezgeti”, azaz gerjeszti a rezgést. (Pl. hinta külső állandó lökődéssel.)

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

● gerjesztett rezgések
alapegyenlete

● a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása

● a rezonancia

● egy példa

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

gerjesztett rezgések alapegyenlete

Mi történik akkor, ha a kezdeti rezgésbe hozáson kívül a testet egy külső erő állandóan „rezgeti”, azaz gerjeszti a rezgést. (Pl. hinta külső állandó lökődéssel.)

Legegyszerűbb eset: amikor a gerjesztő erő szinuszosan változik:

$$ma = F_{\text{rugó}} + F_{\text{közeg}} + F_g$$

ahol

$$F_g = F_0 \sin(\omega_g t)$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

● gerjesztett rezgések
alapegyenlete

● a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása

● a rezonancia

● egy példa

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

gerjesztett rezgések alapegyenlete

Mi történik akkor, ha a kezdeti rezgésbe hozáson kívül a testet egy külső erő állandóan „rezgeti”, azaz gerjeszti a rezgést. (Pl. hinta külső állandó lökődéssel.)

Legegyszerűbb eset: amikor a gerjesztő erő szinuszosan változik:

$$ma = F_{\text{rugó}} + F_{\text{közeg}} + F_g$$

ahol

$$F_g = F_0 \sin(\omega_g t)$$

A fentiekhez hasonlóan:

$$a = -\omega_0^2 x - 2\beta v + a_0 \sin(\omega_g t)$$

ahol $a_0 = F_0/m$.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- egy példa

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

a gerjesztett rezgés időbeli lefutása

Kis csillapítások esetén a megoldás:

$$x(t) = A_g \cdot \sin(\omega_g t + \delta) + A \cdot e^{-\beta t} \sin(\omega_{cs} t + \varphi_0)$$

(A bizonyítást mellőzzük, a megoldás helyességét deriválással ellenőrizhető.)

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- **a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása**
- a rezonancia
- egy példa

Egyirányú rezgések
eredője

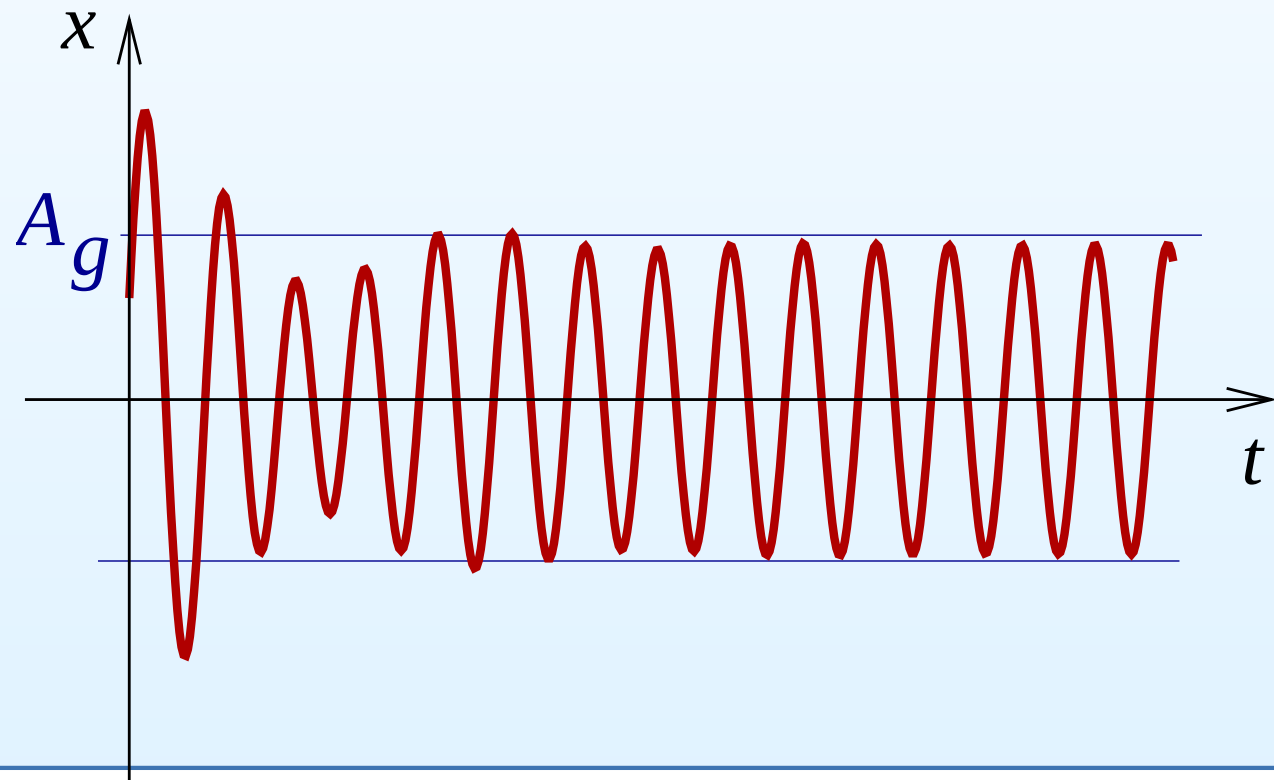
Egymásra merőleges
rezgések eredője

a gerjesztett rezgés időbeli lefutása

Kis csillapítások esetén a megoldás:

$$x(t) = A_g \cdot \sin(\omega_g t + \delta) + A \cdot e^{-\beta t} \sin(\omega_{cs} t + \varphi_0)$$

(A bizonyítást mellőzzük, a megoldás helyességét deriválással ellenőrizhetők.)

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- **a rezonancia**
- egy példa

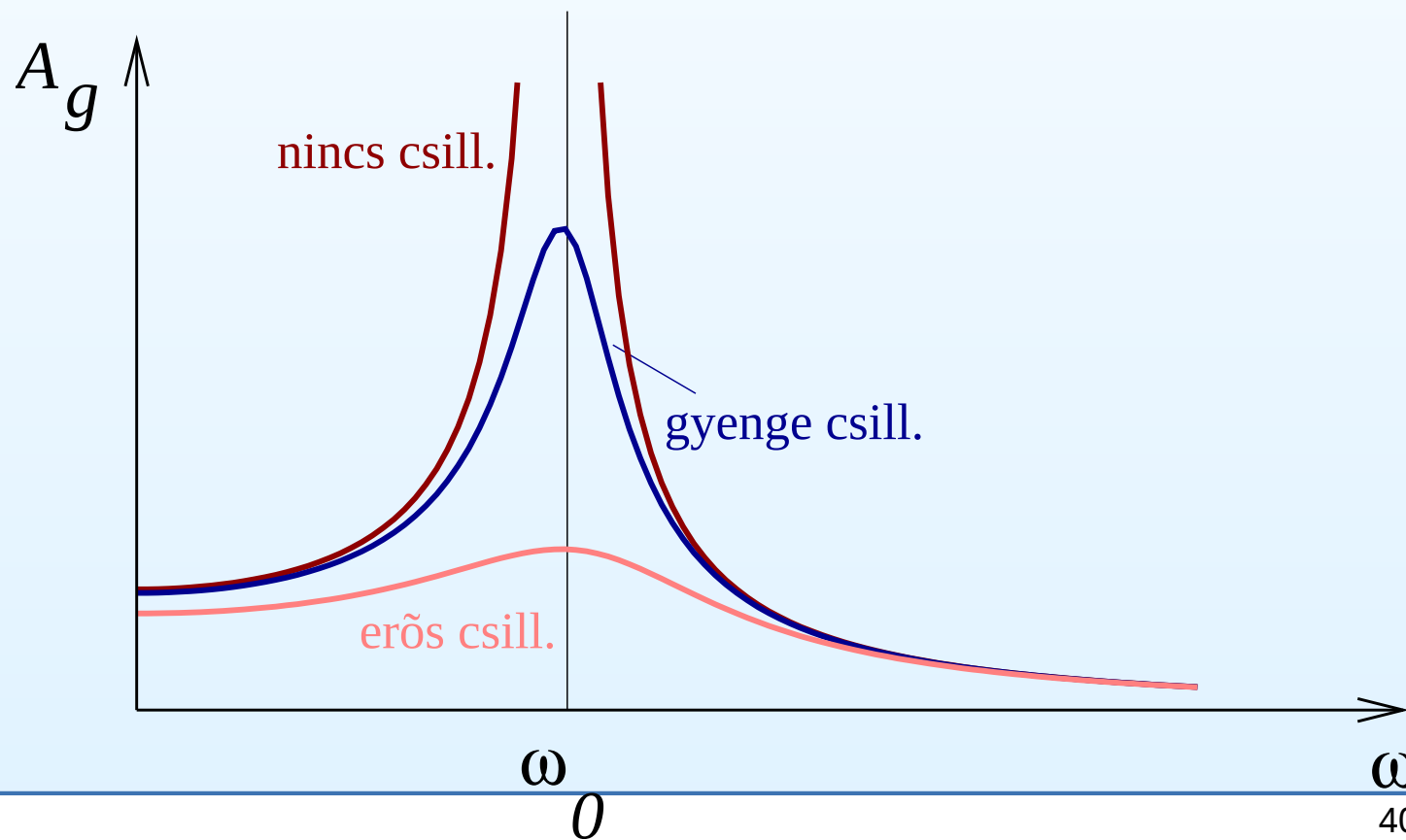
Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

a rezonancia

Hosszú távon tehát A_g számít. Ennek kifejezése:

$$A_g = \frac{a_0}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega_g^2)^2 + 4\beta^2\omega_g^2}}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- egy példa

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

A sajátfrekvencia környékén tehát a gerjesztett rezgés amplitúdója igen megnőhet, ha a csillapítás kicsi. Ez a **rezonancia** jelensége.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- egy példa

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

A sajátfrekvencia környékén tehát a gerjesztett rezgés amplitúdója igen megnőhet, ha a csillapítás kicsi. Ez a **rezonancia** jelensége.

Egyszerű példa: →rezgetett végű rugón lógó test.

Ez sokszor fellép a gyakorlatban, →néha káros, néha hasznos.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- **egy példa**

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

Egy rezgés sajátfrekvenciája $\omega_0 = 12,4 \text{ 1/s}$. A rezgés amplitúdója $3,2 \text{ s}$ alatt feleződik meg. Hányszor nagyobb amplitúdójú gerjesztett rezgések jönnek létre a sajátfrekvencián, mint igen kis frekvenciákon?

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- egy példa

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

Egy rezgés sajátfrekvenciája $\omega_0 = 12,4$ 1/s. A rezgés amplitúdója 3,2 s alatt feleződik meg. Hányszor nagyobb amplitúdójú gerjesztett rezgések jönnek létre a sajátfrekvencián, mint igen kis frekvenciákon?

Megoldás:

A gerjesztett rezgések amplitúdója:

$$A_g(\omega_g) = \frac{a_0}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega_g^2)^2 + 4\beta^2\omega_g^2}}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- **egy példa**

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

egy példa

Egy rezgés sajátfrekvenciája $\omega_0 = 12,4$ 1/s. A rezgés amplitúdója 3,2 s alatt feleződik meg. Hányszor nagyobb amplitúdójú gerjesztett rezgések jönnek létre a sajátfrekvencián, mint igen kis frekvenciákon?

Megoldás:

A gerjesztett rezgések amplitúdója:

$$A_g(\omega_g) = \frac{a_0}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega_g^2)^2 + 4\beta^2\omega_g^2}}$$

A sajátfrekvencián kialakuló rezgések esetében ez:

$$A_g(\omega_0) = \frac{a_0}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega_0^2)^2 + 4\beta^2\omega_0^2}} = \frac{a_0}{2\beta\omega_0}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- egy példa

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Igen kis frekvencián:

$$A_g(0) = \frac{a_0}{\sqrt{(\omega_0^2 - 0^2)^2 + 4\beta^2 0^2}} = \frac{a_0}{\omega_0^2}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- egy példa

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Igen kis frekvencián:

$$A_g(0) = \frac{a_0}{\sqrt{(\omega_0^2 - 0^2)^2 + 4\beta^2 0^2}} = \frac{a_0}{\omega_0^2}$$

Ezek arányát kérdezi a feladat:

$$\frac{A_g(\omega_0)}{A_g(0)} = \frac{\omega_0}{2\beta}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- egy példa

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Mennyi lesz β ?

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- **egy példa**

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

...

Mennyi lesz β ? Mivel a rezgés amplitúdója $t = 3,2$ s alatt feleződik meg:

$$\frac{A_0}{2} = A_0 \cdot e^{-\beta t} \quad \Rightarrow \quad \beta = \frac{\ln 2}{t} = 0,217 \frac{1}{s}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

- gerjesztett rezgések
alapegyenlete
- a gerjesztett rezgés
időbeli lefutása
- a rezonancia
- **egy példa**

Egyirányú rezgések eredője

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Mennyi lesz β ? Mivel a rezgés amplitúdója $t = 3,2$ s alatt feleződik meg:

$$\frac{A_0}{2} = A_0 \cdot e^{-\beta t} \Rightarrow \beta = \frac{\ln 2}{t} = 0,217 \frac{1}{s}$$

A kért arány tehát:

$$\frac{A_g(\omega_0)}{A_g(0)} = \frac{\omega_0}{2\beta} = 28,6$$

Tehát a rezonanciafrekvencián kialakuló rezgések amplitúdója 28,6-szor nagyobb a kis frekvenciák mellett kialakuló amplitúdónál. (Ez valóban jelentős különbség: a frekvenciától függően tehát kb. 30-szoros eltérés lehet a gerjesztett rendszer amplitúdójában.)

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

**Egyirányú rezgések
eredője**

- Bevezetés
- Alapvető
megfontolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Egyirányú rezgések eredője

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

● Bevezetés

● Alapvető megfontolások

● megoldási módszer

● két rezgés eredője

● azonos frekvenciájú rezgések eredője

● A lebegés

Egymásra merőleges rezgések eredője

Bevezetés

A gyakorlatban sokszor találkozunk olyan esettel, amikor több rezgés együttes hatása jelentkezik egy adott pontban.

Itt csak 2 rezgés eredőjének vizsgálatát végezzük el, melyek külön-külön egyenes menti rezgések.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

● Bevezetés

● Alapvető

meggondolások

● megoldási módszer

● két rezgés eredője

● azonos frekvenciájú rezgések eredője

● A lebegés

Egymásra merőleges rezgések eredője

Bevezetés

A gyakorlatban sokszor találkozunk olyan esettel, amikor több rezgés együttes hatása jelentkezik egy adott pontban.

Itt csak 2 rezgés eredőjének vizsgálatát végezzük el, melyek külön-külön egyenes menti rezgések.

Nyilván egész más lesz az eredmény, ha a két rezgés egyirányú, vagy ha merőleges egymásra:

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

● Bevezetés

● Alapvető megfontolások

- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges rezgések eredője

Bevezetés

A gyakorlatban sokszor találkozunk olyan esettel, amikor több rezgés együttes hatása jelentkezik egy adott pontban.

Itt csak 2 rezgés eredőjének vizsgálatát végezzük el, melyek külön-külön egyenes menti rezgések.

Nyilván egész más lesz az eredmény, ha a két rezgés egyirányú, vagy ha merőleges egymásra:

Egyirányú rezgések: eredőjük egyenes menti rezgés.

Merőleges rezgések: eredőjük síkmozgás.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

● Bevezetés

● Alapvető megfontolások

● megoldási módszer

● két rezgés eredője

● azonos frekvenciájú rezgések eredője

● A lebegés

Egymásra merőleges rezgések eredője

Bevezetés

A gyakorlatban sokszor találkozunk olyan esettel, amikor több rezgés együttes hatása jelentkezik egy adott pontban.

Itt csak 2 rezgés eredőjének vizsgálatát végezzük el, melyek külön-külön egyenes menti rezgések.

Nyilván egész más lesz az eredmény, ha a két rezgés egyirányú, vagy ha merőleges egymásra:

Egyirányú rezgések: eredőjük egyenes menti rezgés.

Merőleges rezgések: eredőjük síkmozgás.

Sőt! Tovább korlátozzuk a vizsgálatokat harmonikus rezgésekre.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés

- **Alapvető
meggondolások**

- megoldási módszer

- két rezgés eredője

- azonos frekvenciájú
rezgések eredője

- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Alapvető meggondolások

Két harmonikus rezgés összege:

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega_1 t + \varphi_1) + A_2 \cdot \sin(\omega_2 t + \varphi_2)$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés

- **Alapvető
meggondolások**

- megoldási módszer

- két rezgés eredője

- azonos frekvenciájú
rezgések eredője

- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Alapvető meggondolások

Két harmonikus rezgés összege:

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega_1 t + \varphi_1) + A_2 \cdot \sin(\omega_2 t + \varphi_2)$$

Ha semmit nem tudunk az együtthatókról, semmi különös nem állítható a két rezgés összegéről.

Például ha ω_1/ω_2 nem racionális, az eredő nem is lesz periodikus.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés

- **Alapvető
meggondolások**

- megoldási módszer

- két rezgés eredője

- azonos frekvenciájú
rezgések eredője

- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Alapvető meggondolások

Két harmonikus rezgés összege:

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega_1 t + \varphi_1) + A_2 \cdot \sin(\omega_2 t + \varphi_2)$$

Ha semmit nem tudunk az együtthatókról, semmi különös nem állítható a két rezgés összegéről.

Például ha ω_1 / ω_2 nem racionális, az eredő nem is lesz periodikus.

Gyakorlat szempontjából fontos eset: $\omega_1 = \omega_2 = \omega$

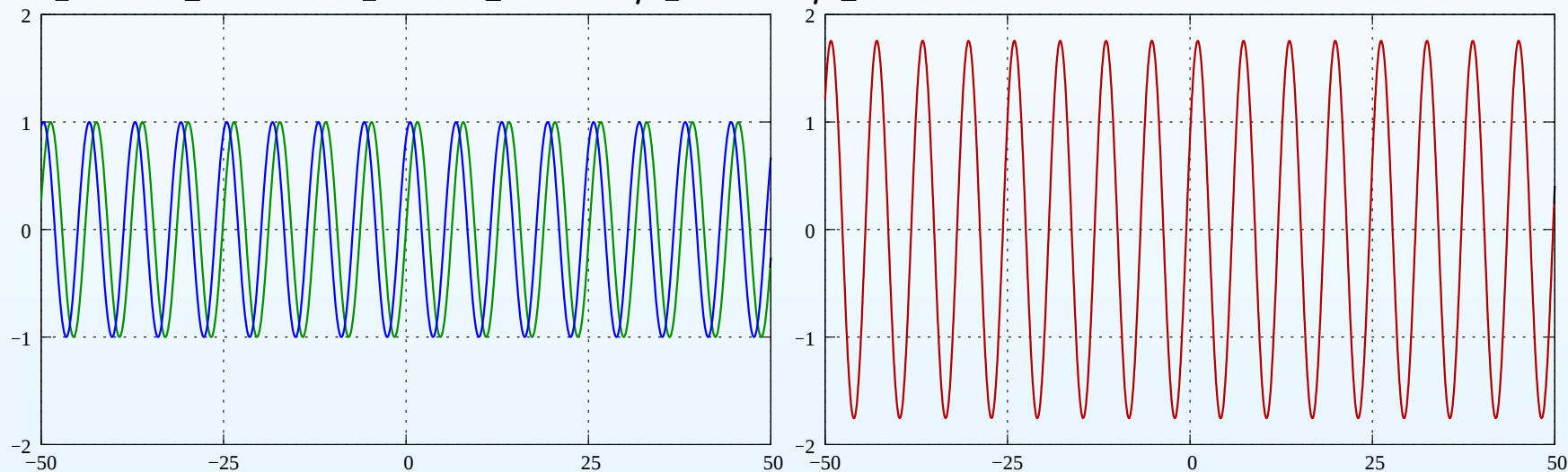
szemléltetés: azonos frekvenciák

Nézzük meg először bizonyítás nélkül a legjellemzőbb eseteket!

szemléltetés: azonos frekvenciák

Nézzük meg először bizonyítás nélkül a legjellemzőbb eseteket!

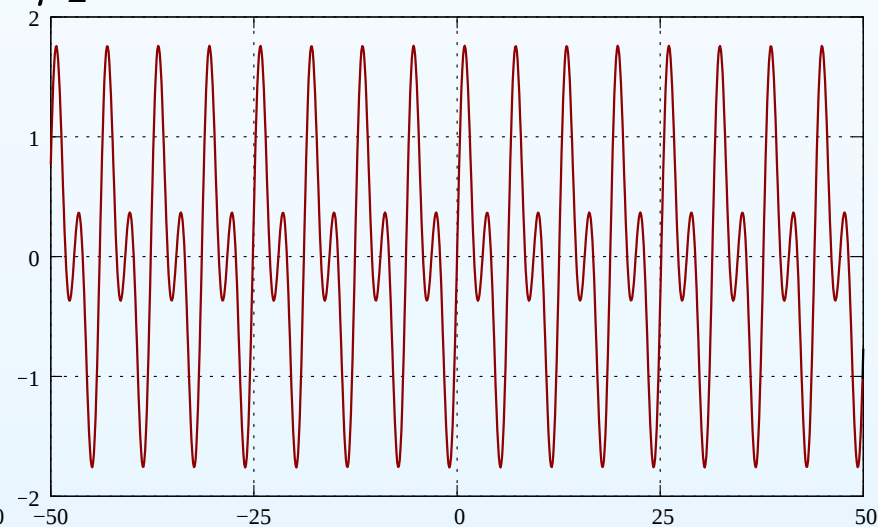
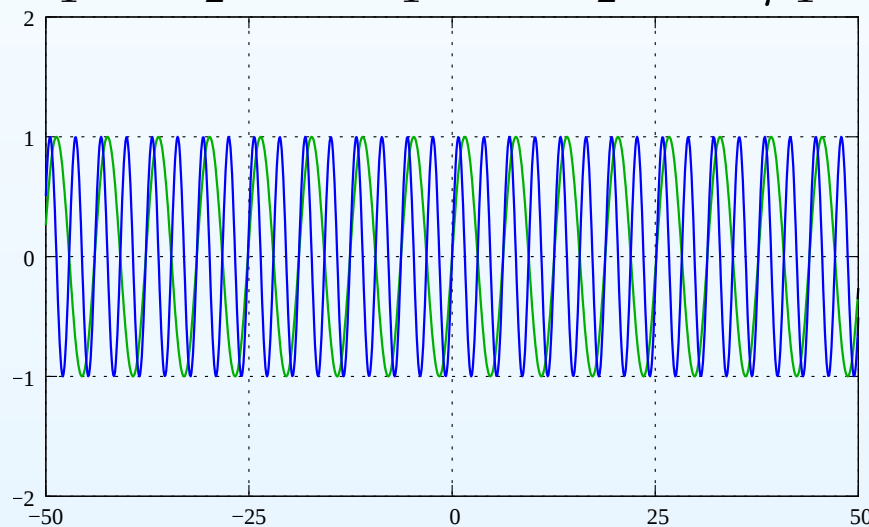
$$A_1 = A_2 = 1, \omega_1 = \omega_2 = 1, \varphi_1 = 0, \varphi_2 = 1$$

(kék, zöld: eredeti rezgések, piros: eredő)

szemléltetés: racionális frekvenciaarány

$$A_1 = A_2 = 1, \omega_1 = 1, \omega_2 = 2, \varphi_1 = \varphi_2 = 0$$

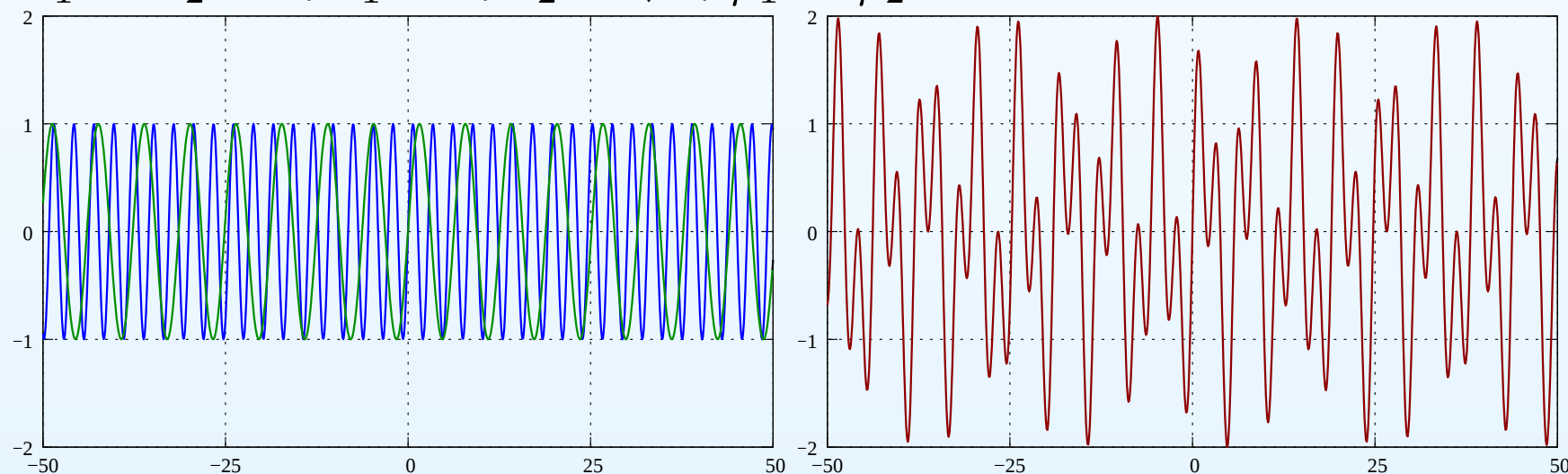

(kék, zöld: eredeti rezgések, piros: eredő)

szemléltetés: közel irracionális frekvenciaarány

Természetesen nem tudunk egzaktul irracionális frekvenciaarányt bemutatni, csak olyat, mely esetén a frekvenciaarány viszonylag nagy számlálójú és nevezőjű törtként áll elő.

$$A_1 = A_2 = 1, \omega_1 = 1, \omega_2 = \sqrt{5}, \varphi_1 = \varphi_2 = 0$$

(kék, zöld: eredeti rezgések, piros: eredő)

megoldási módszer

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés
- Alapvető
megfontolások
- **megoldási módszer**
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Probléma: milyen mozgást takar a következő egyenlet:

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega t + \varphi_1) + A_2 \cdot \sin(\omega t + \varphi_2)$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés

- Alapvető
megfontolások

- **megoldási módszer**

- két rezgés eredője

- azonos frekvenciájú
rezgések eredője

- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

megoldási módszer

Probléma: milyen mozgást takar a következő egyenlet:

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega t + \varphi_1) + A_2 \cdot \sin(\omega t + \varphi_2)$$

Kétféle módszer lehetséges:

- matematikai azonosságokkal (addíciós tételek)
- grafikus szemléltetéssel

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés

- Alapvető
megfontolások

- **megoldási módszer**

- két rezgés eredője

- azonos frekvenciájú
rezgések eredője

- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

megoldási módszer

Probléma: milyen mozgást takar a következő egyenlet:

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega t + \varphi_1) + A_2 \cdot \sin(\omega t + \varphi_2)$$

Kétféle módszer lehetséges:

- matematikai azonosságokkal (addíciós tételek)
- grafikus szemléltetéssel

Mi az utóbbit választjuk. Módszer neve: **forgóvektoros ábrázolás.**

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés
- Alapvető megfontolások
- **megoldási módszer**
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

megoldási módszer

Probléma: milyen mozgást takar a következő egyenlet:

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega t + \varphi_1) + A_2 \cdot \sin(\omega t + \varphi_2)$$

Kétféle módszer lehetséges:

- matematikai azonosságokkal (addíciós tételek)
- grafikus szemléltetéssel

Mi az utóbbit választjuk. Módszer neve: **forgóvektoros ábrázolás.**

Alapötlet: forogjon egy A hosszúságú vektor úgy, hogy irányszöge $\omega t + \varphi$ szerint változzon. Ekkor 2. koordinátája épp egy harmonikus rezgést ír le:

$$A \cdot \sin(\omega t + \varphi)$$

Szinuszos rezgőmozgás helyett egyenletes körmozgást vizsgálunk.

a forgóvektoros ábrázolás

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

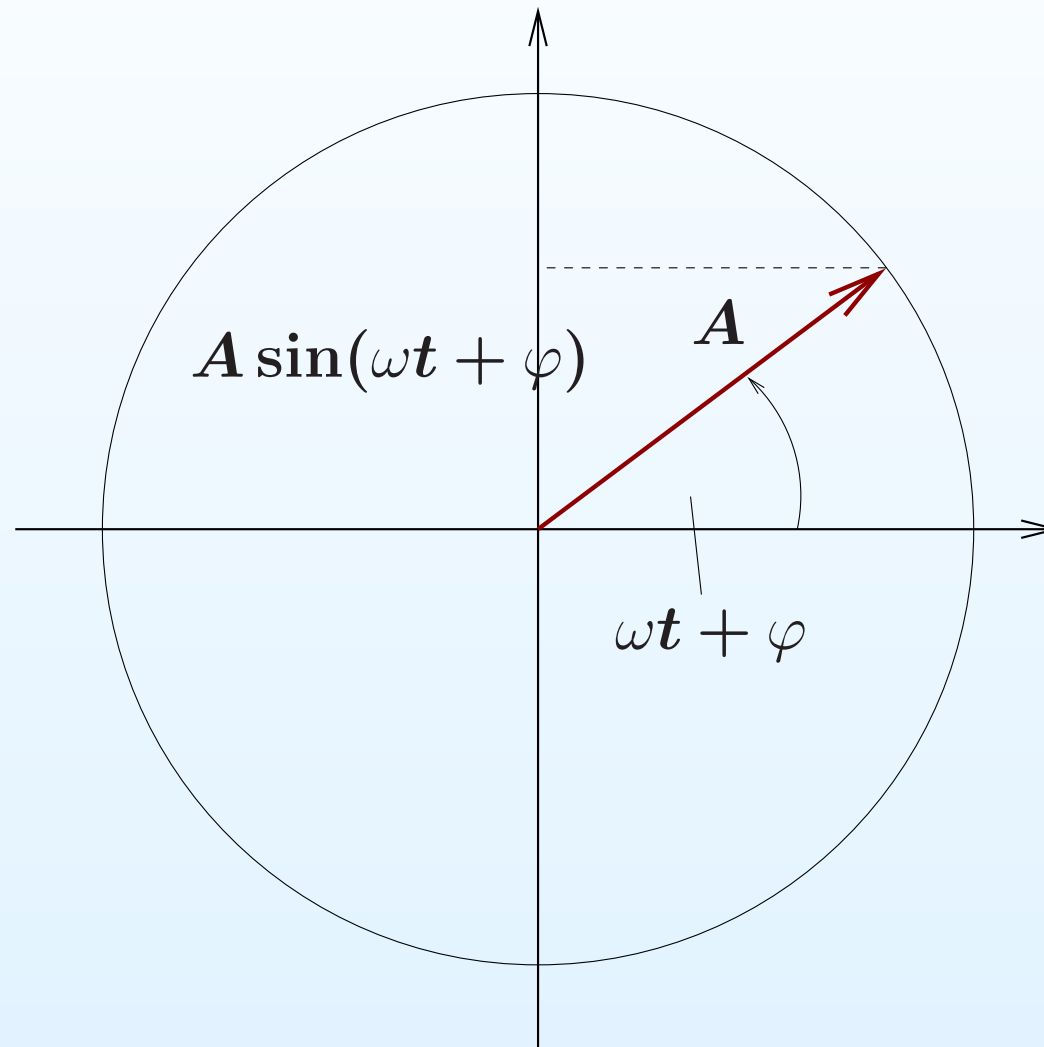
A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés
- Alapvető megfontolások
- **megoldási módszer**
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Szemléltessük az előzőket:

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés
- Alapvető
megfontolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

két rezgés eredője

Forgóvektoros ábrázolással két rezgés eredője is kiszámolható.
Ötlet: a vektorok komponensenként is összeadhatók,

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

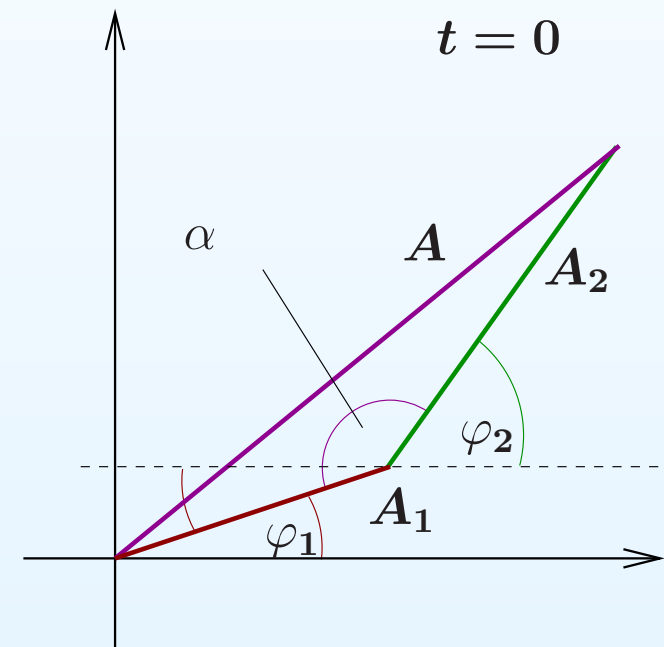
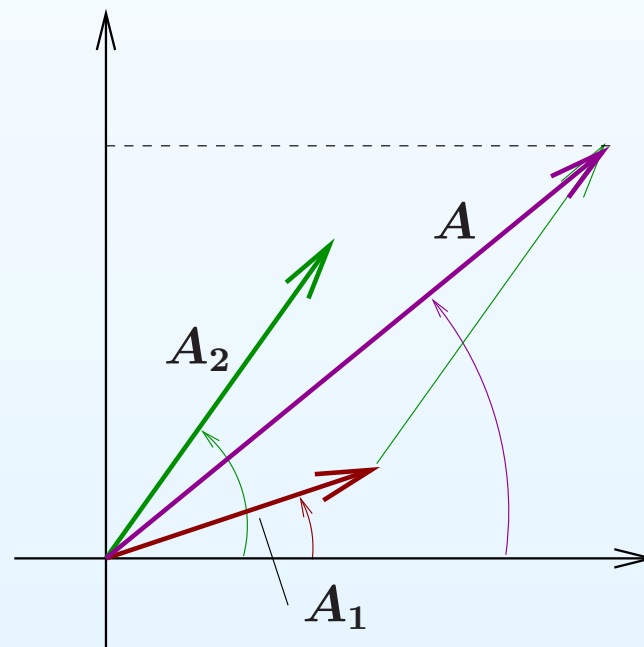
Egyirányú rezgések eredője

- Bevezetés
- Alapvető megfontolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges rezgések eredője

két rezgés eredője

Forgóvektoros ábrázolással két rezgés eredője is kiszámolható. Ötlet: a vektorok komponensenként is összeadhatók, A forgóvektorokat adjuk össze, és az összeg 2. koordinátáját figyeljük.

Könnyű belátni, hogy $\alpha = \pi - \varphi_2 + \varphi_1$

...

A cosinus-tételből:

$$A^2 = A_1^2 + A_2^2 - 2A_1A_2 \cos \alpha$$

...

A cosinus-tételből:

$$A^2 = A_1^2 + A_2^2 - 2A_1A_2 \cos \alpha$$

$$\begin{aligned} A^2 &= A_1^2 + A_2^2 - 2A_1A_2 \cos(\pi - \varphi_2 + \varphi_1) = \\ &= A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cos(\varphi_2 - \varphi_1) \end{aligned}$$

Innen az eredő amplitúdó:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cos(\varphi_2 - \varphi_1)}$$

...

A cosinus-tételből:

$$A^2 = A_1^2 + A_2^2 - 2A_1A_2 \cos \alpha$$

$$\begin{aligned} A^2 &= A_1^2 + A_2^2 - 2A_1A_2 \cos(\pi - \varphi_2 + \varphi_1) = \\ &= A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cos(\varphi_2 - \varphi_1) \end{aligned}$$

Innen az eredő amplitúdó:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cos(\varphi_2 - \varphi_1)}$$

Ha a rezgések frekvenciája egyenlő, a vektorok ugyanolyan ütemben fordulnak körbe, így az előző ábra vektorait csak elforgatni kell.

Ekkor az eredő tiszta szinuszos rezgés lesz a fenti A amplitúdóval.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés
- Alapvető
meggondolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

azonos frekvenciájú rezgések eredője

Az előzőek alapján tehát az azonos frekvenciájú rezgések eredője tiszta szinuszos rezgés, melynek amplitúdója:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1 A_2 \cos \Delta\varphi}$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés
- Alapvető
meggondolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

azonos frekvenciájú rezgések eredője

Az előzőek alapján tehát az azonos frekvenciájú rezgések eredője tiszta szinuszos rezgés, melynek amplitúdója:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1 A_2 \cos \Delta\varphi}$$

Adott A_1 és A_2 esetén ez csak a $\Delta\varphi = \varphi_2 - \varphi_1$ fáziskülönbségtől függ.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés
- Alapvető
megfontolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

azonos frekvenciájú rezgések eredője

Az előzőek alapján tehát az azonos frekvenciájú rezgések eredője tiszta szinuszos rezgés, melynek amplitúdója:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1 A_2 \cos \Delta\varphi}$$

Adott A_1 és A_2 esetén ez csak a $\Delta\varphi = \varphi_2 - \varphi_1$ fáziskülönbségtől függ. Ez a függés monoton: A akkor a legnagyobb, ha $\Delta\varphi$ a legnagyobb és viszont.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

- Bevezetés
- Alapvető
megfontolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Ez alapján a lehető **legnagyobb eredő amplitúdó** esetén

$\Delta\varphi = 0 + k \cdot 2\pi$, ahol k tetszőleges egész, hisz ekkor $\cos \Delta\varphi = 1$.

A legnagyobb eredő amplitúdó tehát:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cdot 1} = \sqrt{(A_1 + A_2)^2}$$

$$A_{max} = A_1 + A_2$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

- Bevezetés
- Alapvető
megfontolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Ez alapján a lehető **legnagyobb eredő amplitúdó** esetén

$\Delta\varphi = 0 + k \cdot 2\pi$, ahol k tetszőleges egész, hisz ekkor $\cos \Delta\varphi = 1$.

A legnagyobb eredő amplitúdó tehát:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cdot 1} = \sqrt{(A_1 + A_2)^2}$$

$$A_{max} = A_1 + A_2$$

Hasonlóan: **legkisebb eredő amplitúdó** akkor lesz, ha

$\Delta\varphi = \pi + k \cdot 2\pi$, ekkor $\cos \Delta\varphi = -1$.

A legkisebb eredő amplitúdó tehát:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cdot (-1)} = \sqrt{(A_1 - A_2)^2}$$

$$A_{min} = |A_1 - A_2|$$

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus rezgőmozgás

Kis amplitúdójú rezgések

A csillapított rezgőmozgás

A gerjesztett rezgőmozgás, kényszerrezgés

Egyirányú rezgések eredője

- Bevezetés
- Alapvető megfontolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges rezgések eredője

...

Ez alapján a lehető **legnagyobb eredő amplitúdó** esetén

$\Delta\varphi = 0 + k \cdot 2\pi$, ahol k tetszőleges egész, hisz ekkor $\cos \Delta\varphi = 1$.

A legnagyobb eredő amplitúdó tehát:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cdot 1} = \sqrt{(A_1 + A_2)^2}$$

$$A_{max} = A_1 + A_2$$

Hasonlóan: **legkisebb eredő amplitúdó** akkor lesz, ha

$\Delta\varphi = \pi + k \cdot 2\pi$, ekkor $\cos \Delta\varphi = -1$.

A legkisebb eredő amplitúdó tehát:

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cdot (-1)} = \sqrt{(A_1 - A_2)^2}$$

$$A_{min} = |A_1 - A_2|$$

Az eredő amplitúdó tehát $A_1 + A_2$ és $|A_1 - A_2|$ közt bármilyen érték lehet.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés
- Alapvető
megfontolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Egy példa

Példa: Egy áramköri elemre két forrásból is érkezhettek (azonos frekvenciájú) szinuszos jelek. Ha csak az egyik jelforrás működik, 15 V-os, ha csak a másik, akkor 12 V-os, ha mindegyik egyszerre, akkor 5 V-os amplitúdójú jeleket kapunk. Feltéve, hogy a jelek összeadódnak, határozza meg a két forrás fáziseltérését!

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

- Bevezetés
- Alapvető
megfontolások
- megoldási módszer
- két rezgés eredője
- azonos frekvenciájú
rezgések eredője
- A lebegés

Egymásra merőleges
rezgések eredője

Egy példa

Példa: Egy áramköri elemre két forrásból is érkezhettek (azonos frekvenciájú) szinuszos jelek. Ha csak az egyik jelforrás működik, 15 V-os, ha csak a másik, akkor 12 V-os, ha mindegyik egyszerre, akkor 5 V-os amplitúdójú jeleket kapunk. Feltéve, hogy a jelek összeadódnak, határozza meg a két forrás fáziseltérését!

Megoldás: Párhuzamos rezgések eredőjéről van szó: $A_1 = 15\text{ V}$ és $A_2 = 12\text{ V}$, az eredő pedig $A = 5\text{ V}$.

$$A = \sqrt{A_1^2 + A_2^2 + 2A_1A_2 \cos \Delta\varphi}$$

átrendezésével a fáziseltérés koszinusza:

$$\cos \Delta\varphi = \frac{A^2 - A_1^2 - A_2^2}{2A_1A_2} = -0,9556.$$

Innen: $\Delta\varphi = \pm 2,842 + k \cdot 2\pi = \pm 162,9^\circ + k \cdot 360^\circ$, ahol k tetszőleges egész.

A lebegés

Mi történik, ha a két összeadott rezgés frekvenciája csak közelítőleg egyenlő?

A lebegés

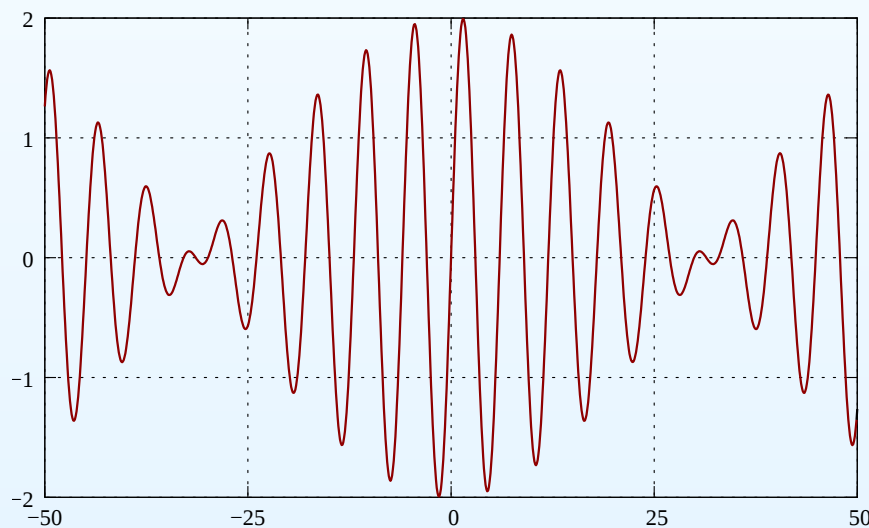
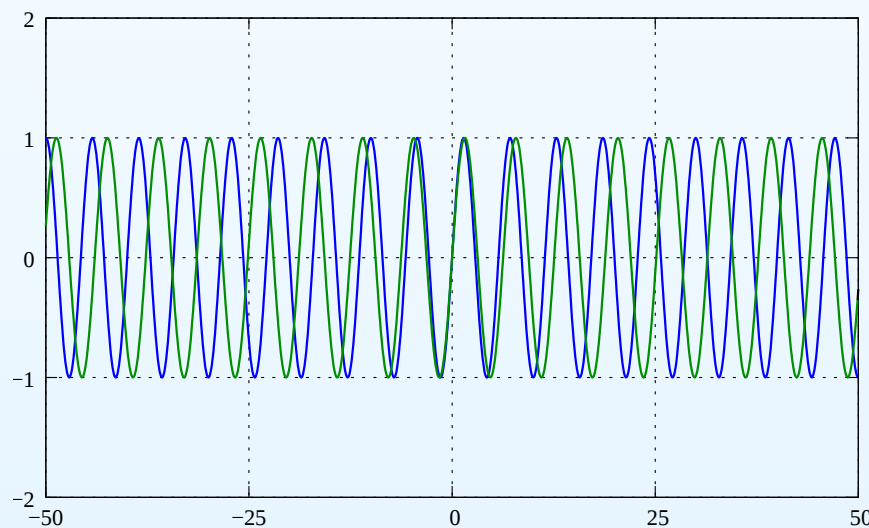
Mi történik, ha a két összeadott rezgés frekvenciája csak közelítőleg egyenlő?
Úgy képzelhetjük, hogy a két forgóvektor majdnem együtt forog,

A lebegés

Mi történik, ha a két összeadott rezgés frekvenciája csak közelítőleg egyenlő?
Úgy képzelhetjük, hogy a két forgóvektor majdnem együtt forog, azaz $\Delta\varphi$
lassan változik,

A lebegés

Mi történik, ha a két összeadott rezgés frekvenciája csak közelítőleg egyenlő?
Úgy képzelhetjük, hogy a két forgóvektor majdnem együtt forog, azaz $\Delta\varphi$ lassan változik, azaz az eredő amplitúdó lassan, periodikusan csökken-növekszik.

A jelenség neve: **lebegés**.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

**Egymásra merőleges
rezgések eredője**

- Merőleges rezgések
eredője
- azonos frekvenciák
esete
- 1:2 frekvenciaarány
- 1:3 frekvenciaarány
- 2:3 frekvenciaarány
- 1:1,4142136
frekvenciaarány

Egymásra merőleges rezgések eredője

Merőleges rezgések eredője

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

● Merőleges rezgések
eredője

● azonos frekvenciák
esete

● 1:2 frekvenciaarány

● 1:3 frekvenciaarány

● 2:3 frekvenciaarány

● 1:1,4142136
frekvenciaarány

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega_1 t + \varphi_1)$$

$$y(t) = A_2 \cdot \sin(\omega_2 t + \varphi_2)$$

- A mozgás minden esetben belül marad egy olyan téglalapon, amelynek x tengellyel párhuzamos oldala $2A_1$, y tengellyel párhuzamos oldala pedig $2A_2$ hosszúságú.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

● Merőleges rezgések
eredője

● azonos frekvenciák
esete

● 1:2 frekvenciaarány

● 1:3 frekvenciaarány

● 2:3 frekvenciaarány

● 1:1,4142136
frekvenciaarány

Merőleges rezgések eredője

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega_1 t + \varphi_1)$$

$$y(t) = A_2 \cdot \sin(\omega_2 t + \varphi_2)$$

- A mozgás minden esetben belül marad egy olyan téglalapon, amelynek x tengellyel párhuzamos oldala $2A_1$, y tengellyel párhuzamos oldala pedig $2A_2$ hosszúságú.
- Az amplitúdók megváltoztatása a mozgás képét csak megnyújtja illetve zsugorítja. Ezért elegendő $A_1 = A_2 = 1$ m esetet tárgyalni.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

● Merőleges rezgések
eredője

● azonos frekvenciák
esete

● 1:2 frekvenciaarány

● 1:3 frekvenciaarány

● 2:3 frekvenciaarány

● 1:1,4142136
frekvenciaarány

Merőleges rezgések eredője

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega_1 t + \varphi_1)$$

$$y(t) = A_2 \cdot \sin(\omega_2 t + \varphi_2)$$

- A mozgás minden esetben belül marad egy olyan téglalapon, amelynek x tengellyel párhuzamos oldala $2A_1$, y tengellyel párhuzamos oldala pedig $2A_2$ hosszúságú.
- Az amplitúdók megváltoztatása a mozgás képét csak megnyújtja illetve zsugorítja. Ezért elegendő $A_1 = A_2 = 1$ m esetet tárgyalni.
- Ha a frekvenciák aránya racionális, akkor a mozgás pályája egy idő után önmagába tér vissza: **Lissajous-görbék**.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

● Merőleges rezgések
eredője

● azonos frekvenciák
esete

● 1:2 frekvenciaarány

● 1:3 frekvenciaarány

● 2:3 frekvenciaarány

● 1:1,4142136
frekvenciaarány

Merőleges rezgések eredője

$$x(t) = A_1 \cdot \sin(\omega_1 t + \varphi_1)$$

$$y(t) = A_2 \cdot \sin(\omega_2 t + \varphi_2)$$

- A mozgás minden esetben belül marad egy olyan téglalapon, amelynek x tengellyel párhuzamos oldala $2A_1$, y tengellyel párhuzamos oldala pedig $2A_2$ hosszúságú.
- Az amplitúdók megváltoztatása a mozgás képét csak megnyújtja illetve zsugorítja. Ezért elegendő $A_1 = A_2 = 1$ m esetet tárgyalni.
- Ha a frekvenciák aránya racionális, akkor a mozgás pályája egy idő után önmagába tér vissza: **Lissajous-görbék**.
- Ha a frekvenciák aránya irracionális, akkor a pálya sosem záródik.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

- Merőleges rezgések
eredője

- azonos frekvenciák
esete

- 1:2 frekvenciaarány

- 1:3 frekvenciaarány

- 2:3 frekvenciaarány

- 1:1,4142136
frekvenciaarány

azonos frekvenciák esete

Első tárgyalt eset: $\omega_1 = \omega_2 = \omega$.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

- Merőleges rezgések
eredője

- azonos frekvenciák
esete

- 1:2 frekvenciaarány

- 1:3 frekvenciaarány

- 2:3 frekvenciaarány

- 1:1,4142136
frekvenciaarány

azonos frekvenciák esete

Első tárgyalt eset: $\omega_1 = \omega_2 = \omega$.

$$x(t) = \sin(\omega t + \varphi_1) \quad y(t) = \sin(\omega t + \varphi_2)$$

Ha $\varphi_1 = \varphi_2$, akkor $x(t) = y(t)$, azaz a mozgás az $x = y$ egyenletű egyenes mentén fog történni.

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

- Merőleges rezgések
eredője

- **azonos frekvenciák
esete**

- 1:2 frekvenciaarány

- 1:3 frekvenciaarány

- 2:3 frekvenciaarány

- 1:1,4142136
frekvenciaarány

azonos frekvenciák esete

Első tárgyalt eset: $\omega_1 = \omega_2 = \omega$.

$$x(t) = \sin(\omega t + \varphi_1) \quad y(t) = \sin(\omega t + \varphi_2)$$

Ha $\varphi_1 = \varphi_2$, akkor $x(t) = y(t)$, azaz a mozgás az $x = y$ egyenletű egyenes mentén fog történni.

Ha $\varphi_1 = \varphi_2 + \pi/2$, akkor:

$$x(t) = \cos(\omega t + \varphi_2) \quad y(t) = \sin(\omega t + \varphi_2)$$

Ez egy körmozgás!

Bevezetés

Rezgések kialakulása

A harmonikus
rezgőmozgás

Kis amplitúdójú
rezgések

A csillapított
rezgőmozgás

A gerjesztett
rezgőmozgás,
kényszerrezgés

Egyirányú rezgések
eredője

Egymásra merőleges
rezgések eredője

- Merőleges rezgések
eredője

- azonos frekvenciák
esete

- 1:2 frekvenciaarány

- 1:3 frekvenciaarány

- 2:3 frekvenciaarány

- 1:1,4142136
frekvenciaarány

azonos frekvenciák esete

Első tárgyalt eset: $\omega_1 = \omega_2 = \omega$.

$$x(t) = \sin(\omega t + \varphi_1) \quad y(t) = \sin(\omega t + \varphi_2)$$

Ha $\varphi_1 = \varphi_2$, akkor $x(t) = y(t)$, azaz a mozgás az $x = y$ egyenletű egyenes mentén fog történni.

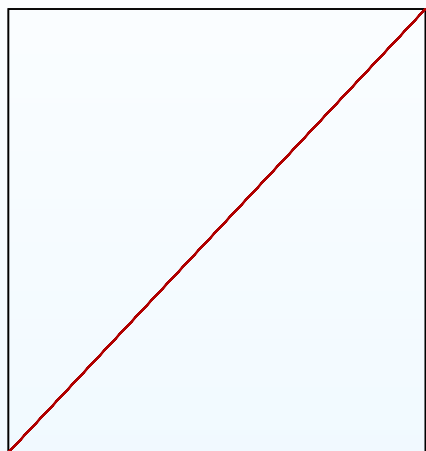
Ha $\varphi_1 = \varphi_2 + \pi/2$, akkor:

$$x(t) = \cos(\omega t + \varphi_2) \quad y(t) = \sin(\omega t + \varphi_2)$$

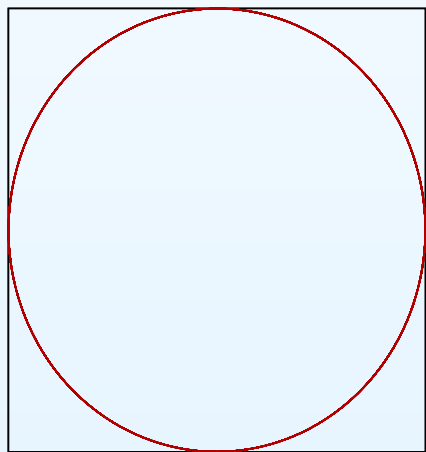
Ez egy körmozgás!

Az előző két eset közti átmenetben a kör és az egyenes átmenetét kapjuk. Bebizonyítható, hogy pontosan ellipszis lesz az alak.

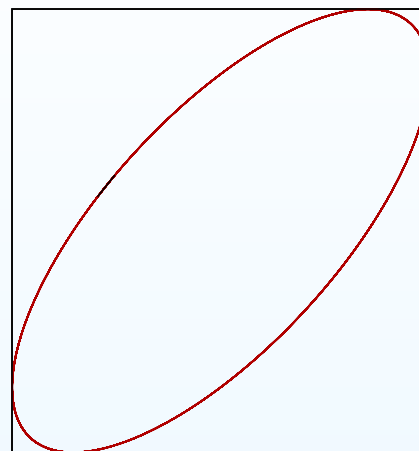
...szemléltetés

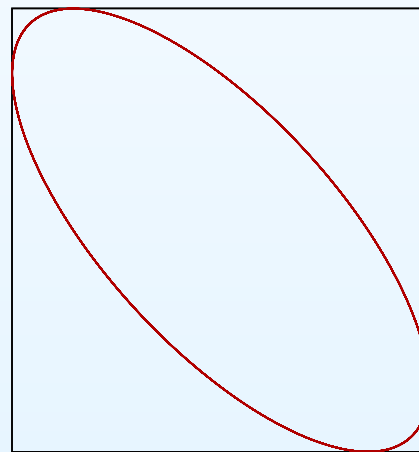
$$\Delta\varphi = 0$$

$$\Delta\varphi = (1/2)\pi$$

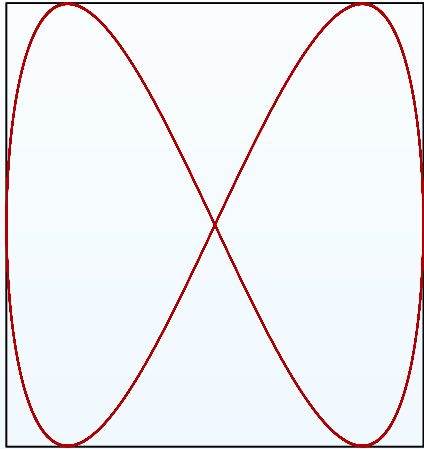
$$\Delta\varphi = (1/4)\pi$$

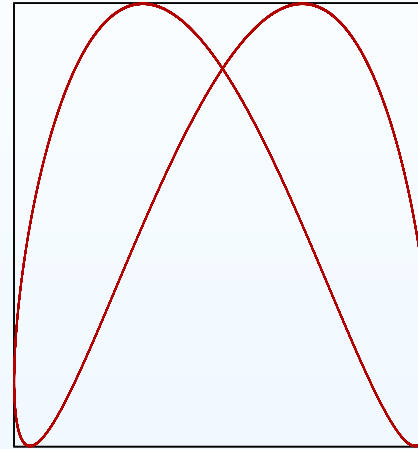
$$\Delta\varphi = (3/4)\pi$$

1:2 frekvenciaarány

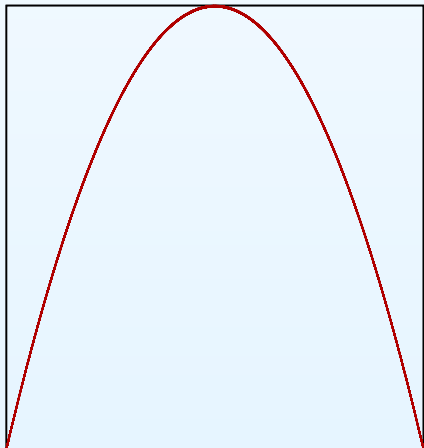
Bizonyítás nélkül, csak szemléltetjük az $\omega_2 = 2\omega_1$ esetet.

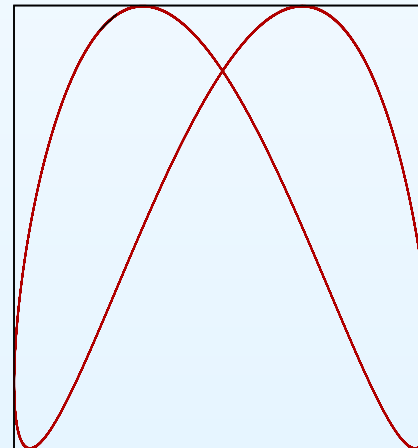
$$\Delta\varphi = 0$$

$$\Delta\varphi = (1/4)\pi$$

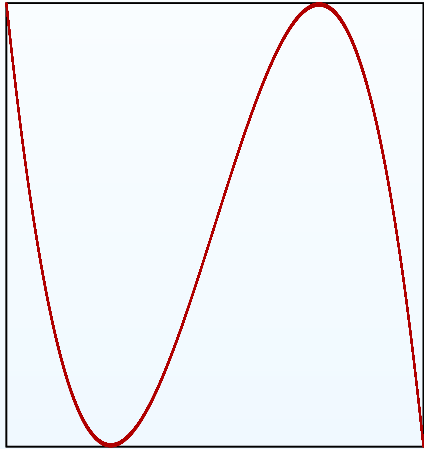
$$\Delta\varphi = (1/2)\pi$$

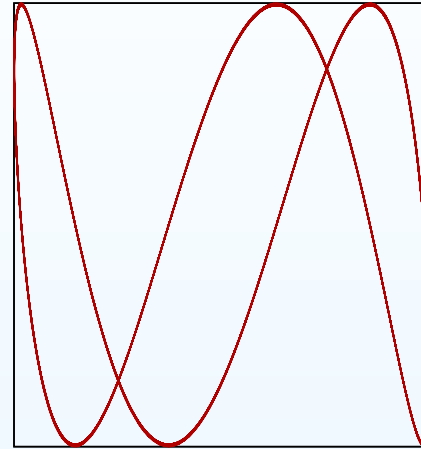
$$\Delta\varphi = (3/4)\pi$$

1:3 frekvenciaarány

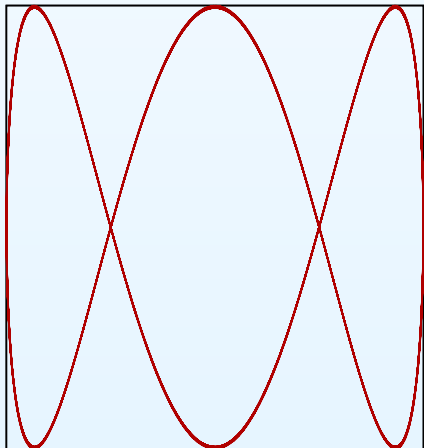
Bizonyítás nélkül, csak szemléltetjük az $\omega_2 = 3\omega_1$ esetet.

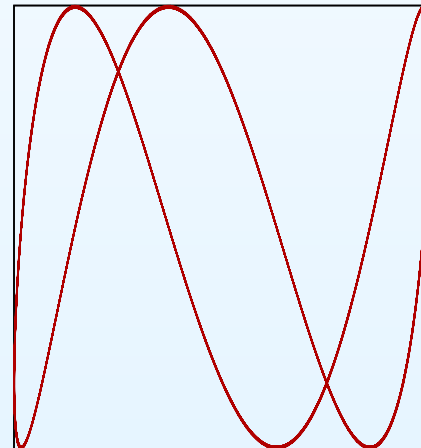
$$\Delta\varphi = 0$$

$$\Delta\varphi = (1/4)\pi$$

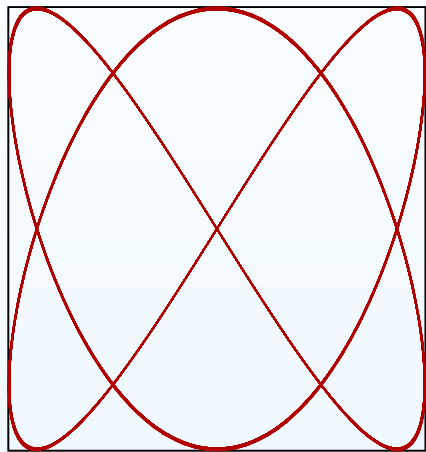
$$\Delta\varphi = (1/2)\pi$$

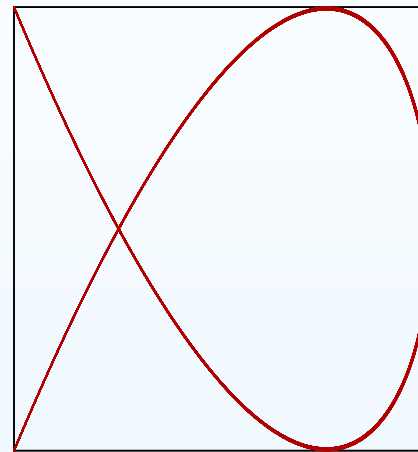
$$\Delta\varphi = (3/4)\pi$$

2:3 frekvenciaarány

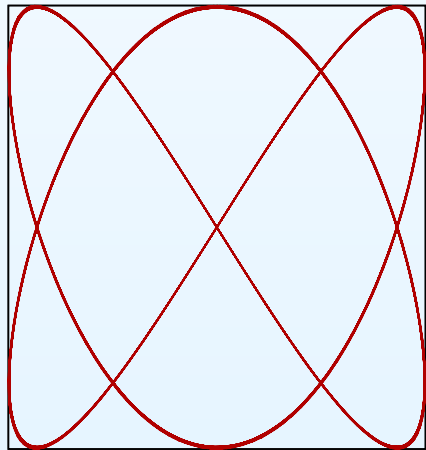
Bizonyítás nélkül, csak szemléltetjük az $2\omega_2 = 3\omega_1$ esetet.

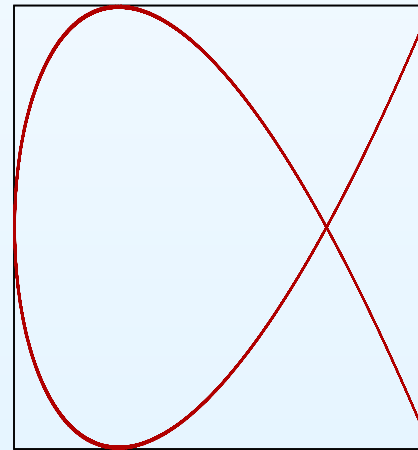
$$\Delta\varphi = 0$$

$$\Delta\varphi = (1/4)\pi$$

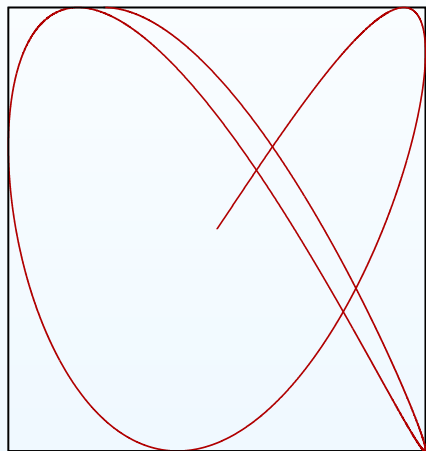
$$\Delta\varphi = (1/2)\pi$$

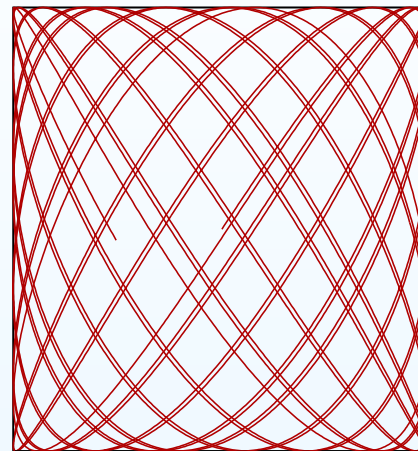
$$\Delta\varphi = (3/4)\pi$$

1:1,4142136 frekvenciaarány

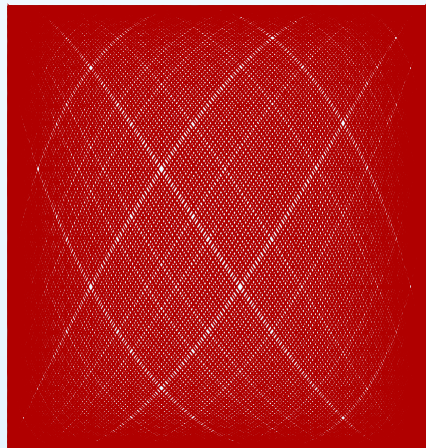
Bizonyítás nélkül, csak szemléltetjük az $\omega_2 = \sqrt{2}\omega_1$ esetet.

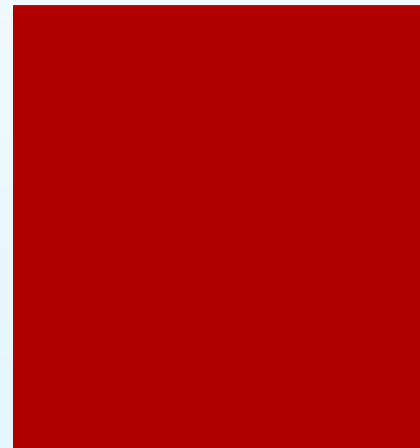
$T = 10$

$T = 100$

$T = 1000$

$T = 10000$

Látható, hogy a pálya nem záródik, ezért a teljes területet betölti a mozgás.